

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอ
ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดการบริหารการศึกษา
2. แนวคิดการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
3. แนวทางการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (พ.ศ. 2545 – 2557)
4. มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปี พ.ศ. 2553

- 4.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 4.2 ด้านบุคลากร
- 4.3 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย
- 4.4 ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร
- 4.5 ด้านการมีส่วนร่วม และสนับสนุนจากทุกภาคส่วน
- 4.6 ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย
5. บริบทศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอยางตลาด
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
  - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

แนวคิดการบริหารการศึกษา

ยุคนี้เป็นยุค โลกาวิวัตน์ เป็นสังคมและเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Society and Economic) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็ว การบริหารจัดการ ในทุกวิชาชีพจำเป็นต้องปรับตัวอย่างมาก จึงจะนำไปสู่ความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้า การบริหารการศึกษาก็เช่นเดียวกันจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวทางในการดำเนินการจึงจะทำให้ การศึกษาบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

1. ความหมายของการบริหาร

การบริหารเป็นส่วนสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของหน่วยงานเพราะการบริหารเป็นกระบวนการในการจัดสรรทรัพยากร และทำให้คนสามารถปฏิบัติงานตามภารกิจ ขององค์กร ไปสู่วัตถุประสงค์และเป้าหมาย การเรียนรู้เรื่องการบริหารจะช่วยให้องค์กรสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายของงาน บุคลากรตลอดจนกลไกการดำเนินงานอย่างเหมาะสม การบริการเป็นการใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการนำเอาทรัพยากรบริหารมาประกอบกันตามกระบวนการบริหารให้บรรลุ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้มีนักวิชาการ ให้ความหมายของการบริหาร ดังนี้

ธีระ รุญเจริญ (2542 : 444) ให้ความหมายการบริหารว่า คือ กระบวนการ การนำทรัพยากรบริหารมาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามขั้นตอนการบริหาร คือ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์การ (Organizing) 3) การชี้นำ (Leading) และ 4) การควบคุม (Controlling) ซึ่งจากความหมายดังกล่าวมีความสำคัญ 3 คำ คือ กระบวนการทรัพยากรบริหาร และวัตถุประสงค์

สมพงษ์ เกษมสิน (2546 : 6) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า คือ การใช้ศาสตร์และศิลป์ นำเอาทรัพยากรมาบริหารมาประกอบการตามกระบวนการบริหารให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พนัส หันนาคินทร์ (2549 : 3) ได้กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์กร โดยอาศัยหน้าที่วางการบริหารที่สำคัญ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ การควบคุมและการประเมิน

จำเนียร พลหาญ (2553 : 3) ได้ให้ความหมายของการบริหารและการศึกษา คือ การที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาในสังคม โดยใช้ทรัพยากรการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพจากทุกภาคส่วนของสังคม เพื่อให้คนในสังคม เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมและสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานของผู้บริหาร โดยใช้ทรัพยากรและการจัดการเป็นปัจจัยในการดำเนินงาน เพื่อให้องค์กรหรือหน่วยงานนั้น ๆ บรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ

2. หลักการบริหารการศึกษา

การบริหารการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและบรรลุตามเป้าหมาย ผู้บริหารต้องมีหลักการบริหารวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาได้วางหลักการบริหารการศึกษาไว้ดังนี้

ชาญชัย อาจินสมอาจาร (2544 : 39 - 40) ได้กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การทำงานร่วมมือกัน การช่วยให้ตระหนักในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางการศึกษา การให้บริการสังคม การเข้าไปเกี่ยวข้องกับมนุษย์ เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครองและประชาชน และให้เกิดความร่วมมือระหว่างบุคคลเหล่านี้ การใช้ทรัพยากรให้ได้ประโยชน์มากที่สุด สำหรับการศึกษาและวัตถุประสงค์ของมัน โดยผ่านทางวิธีการของการจัดองค์การ การสั่งการ การอำนวยความสะดวก และปรับปรุงการทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษา

ปราชญา กล้าหาญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง (2545 : 12 - 15) ได้กำหนดหลักการบริหารไว้ 9 ประการ หรืออาจรวมทั้งเก้าประการของการบริหารการศึกษามีดังนี้ ความเข้าใจในการนำนโยบายไปปฏิบัติ การใช้อำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ความสามารถในการคาดคะเนและจัดทำแผนงาน ความสามารถในการจัด โครงสร้างและระบบงาน ความสามารถในการจัดบุคลากรในหน่วยงาน ความสามารถในการอำนวยความสะดวก การเป็นผู้นำ การร่วมมือประสานงาน การประชาสัมพันธ์ และความสามารถในการจัดทำรายงาน ประเมินผล ในการปฏิบัติงาน ความสามารถในการจัดควบคุมทรัพยากรค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545 : 14 - 16) ได้ระบุว่าปัจจุบันการบริหารองค์กรภาครัฐและเอกชนนิยมใช้หลักการบริหารการจัดการที่ดี (Good Governance) หรือนักวิชาการบางคนเรียกว่า หลักธรรมาภิบาลบ้าง หลักธรรมบ้าง ซึ่งเป็นหลักการบริหารจัดการที่ดีได้กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ระเบียบดังกล่าวพยายามสะท้อนภาพการบริหารจัดการที่ดีในองค์กร ซึ่งเริ่มจากการเรียกร้องของธนาคารโลกให้ประเทศผู้กู้เงินกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการที่ดีให้เป็นหลักปฏิบัติที่ช่วยประกันว่าผู้บริหารได้ดำเนินการบริหารด้านความรับผิดชอบและนำไปสู่เป้าหมายความสำเร็จขององค์กรอย่างแท้จริง เป้าหมายดังกล่าวรวมไปถึงความรับผิดชอบต่อ การเปิดเผยโปร่งใส การมีส่วนร่วม หลักธรรมาภิบาลตามระเบียบตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีดังกล่าวนี้ ได้ระบุหลักการไว้ 6 ประการ สามารถใช้ได้ทั้งหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาชน ดังนี้

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจกันปฏิบัติตามกฎหมายและกฎข้อบังคับเหล่านี้ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายในกฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล

2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นความถูกต้องดีงามโดยร่วมกันธรรมาภิบาล ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดหลักการนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ ใจจริง ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันคนในชาติ โดยการปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์การทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

4. หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาความสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยแรงความคิดเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ

5. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ เพื่อให้รับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างกันและกล้าที่จะยอมรับผลงานการกระทำของตน

6. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมแก่ส่วนรวม โดยธรรมาภิบาลให้คนไทยมีความประหยัด ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่าสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพ สามารถแข่งขันในเวทีโลก และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

กรมวิชาการ (2546 : 87 - 88) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกัน ดำเนินการเพื่อพัฒนาเยาวชน ประชาชน หรือสมาชิกของสังคมหนึ่ง ๆ ในทุก ๆ ด้าน เช่น ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม ค่านิยม หรือคุณธรรมในด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิกที่ดี และมีประสิทธิภาพของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นระเบียบแบบแผนทั้งในและนอกโรงเรียน

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกัน ดำเนินการเพื่อพัฒนาเยาวชน ประชาชน หรือสมาชิกของสังคมหนึ่ง ๆ ในทุก ๆ ด้าน และบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ

3. กระบวนการบริหาร

กระบวนการบริหารเป็นแนวทางเทคนิค หรือวิธีการที่ผู้บริหารใช้ปฏิบัติภารกิจ ให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมาย มีผู้เสนอกระบวนการบริหารไว้ ดังนี้

กูดลิคและเออร์วิค (Gulick and Urwick, 1937 : 48-47; อ้างถึงใน นงนุช วงษ์สุวรรณ, 2548 : 78-79) ได้สรุปกระบวนการบริหารประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 7 ประการ เรียกว่า “POSDCORB” ดังนี้

1. การวางแผนการดำเนินการ (P = Planning)
2. การจัดโครงสร้าง (O = Organizing)
3. การจัดบุคลากร (S = Staffing)
4. การวินิจฉัยสั่งการ (D = Directing)
5. การประสานงาน (Co = Coordinating)
6. การรายงาน การประชาสัมพันธ์ (R = Reporting)
7. การจัดงบประมาณ (B = Budgeting)

รอปบิน และ เกล็ดเตอร์ (Robbins and Coulter, 2003 ; อ้างถึงใน นงนุช วงษ์สุวรรณ, 2548 : 78-79) กล่าวถึงทฤษฎีการบริหารตามแนวคิดของ อองรี ฟาโยล (Henri Fayol) ใน 5 ด้าน ได้แก่

ด้านที่ 1 ด้านการวางแผน (Planning) หมายถึง การกำหนดเป้าหมาย และกลยุทธ์ ตลอดจนแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงาน

ด้านที่ 2 ด้านการจัดองค์กร (Organizing) หมายถึง การกำหนดภาระงานที่จะต้องปฏิบัติกำหนดบุคคลที่จะปฏิบัติ ตลอดจนวิธีในการปฏิบัติงาน

ด้านที่ 3 ด้านการสั่งการ (Commanding) หมายถึง การกำหนดให้ปฏิบัติงานตามแผนงานที่วางไว้ล่วงหน้าในการปฏิบัติงาน

ด้านที่ 4 ด้านการให้ความร่วมมือ (Coordinating) หมายถึง การปฏิบัติงานโดยพร้อมเพรียงกันทุกฝ่าย และเป็นไปในทิศทางเดียวกันในการดำเนินงาน

ด้านที่ 5 ด้านการควบคุม (Controlling) หมายถึง การประเมินผล การปฏิบัติงาน ตลอดจนการใช้การเสริมแรงเพื่อกระตุ้นการปฏิบัติงาน

เบทเตอร์แมน และ สเนล (Bateman and Snell, 2004 : 405; อ้างถึงใน นงนุช วงษ์สุวรรณ, 2548 : 78-79) กล่าวถึง ทฤษฎีการจูงใจในการปฏิบัติงานของ มาสโลว์ (Maslow, 1970 : 174) ภายใต้สมมติฐาน ดังนี้ คือ

1. มนุษย์มีความต้องการและเป็นความต้องการที่ไม่สิ้นสุดขณะความต้องการได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอย่างอื่นก็จะเข้ามาแทนที่ไม่มีวันสิ้นสุด
2. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมอีกต่อไป ความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นที่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมที่ต้องการ
3. ความต้องการของมนุษย์มีลำดับขั้นตอนความสำคัญเรียงลำดับจากความต้องการขั้นพื้นฐานจนถึงความต้องการสุดยอด 5 ประการ คือ

3.1 ความต้องการทางกาย

3.2 ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง

3.3 ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของหรือความต้องการทางสังคม

3.4 ความต้องการความสำเร็จ เกียรติยศ ชื่อเสียง

3.5 ความต้องการความสำเร็จ ตามความรู้สึกรู้สึกดี และทางความสำเร็จ การได้รับการยกย่อง การเจริญเติบโต และความเจริญก้าวหน้าในงาน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า กระบวนการการบริหาร คือ วิธีการที่ผู้บริหารใช้ปฏิบัติการให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมาย โดยการวางแผน การจัดองค์การ การจัดสรรคนการนำ การปฏิบัติ การควบคุมงาน การรายงานผล การจัดสรรงบประมาณ

แนวคิดการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

1. ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 50) ให้ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดในสถานะของการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาแก่เด็กทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ในการจัดการศึกษา สำหรับเด็กปฐมวัยต้องอาศัยแนวคิดและหลักการ เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และได้สรุปแนวคิดในการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

1. เด็ก การจัดการศึกษาต้องให้ความสำคัญกับตัวเด็กในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู การปลูกฝัง การฝึก และการให้เด็กได้ปฏิบัติจริง สิ่งแวดล้อมและสิ่งที่จะช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ของเด็ก
2. ผู้บริหาร จะต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับธรรมชาติของเด็ก หลักสูตร ก่อนประถมศึกษา หลักการจัดการศึกษาอย่างละเอียด การเลือกครูและผู้ปฏิบัติงานกับเด็ก ได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้ครูและผู้ปฏิบัติงานกับเด็ก ได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมให้ครูและผู้ปฏิบัติงานกับเด็กพัฒนาความรู้ให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ
3. การดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องเหมาะสม ได้แก่ การจัดหาอาคารสถานที่มีครูอนุบาล วิชาการอบรมเลี้ยงดู เครื่องเล่น เครื่องใช้วัสดุอุปกรณ์ การจัดกิจกรรมประจำวัน และความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อการพัฒนาและการให้การศึกษาแก่เด็ก
4. การปรับปรุงหลักสูตร ในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ได้มีการพัฒนาแนวการจัดการสหกรณ์ โดยปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรปฐมวัย

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดในสถานะของการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาแก่เด็กทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. แนวคิดทฤษฎีการศึกษาปฐมวัย

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2546 : 1-5) ได้กล่าวถึงแนวคิดการจัดการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่สำคัญดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการ แนวคิดเกี่ยวกับกรพัฒนาการตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าพัฒนาการของมนุษย์เริ่มตั้งแต่สนธิต่อเนื่องไปจนตลอดชีวิต พัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา จะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอนไปพร้อมกันทุกคน เด็กแต่ละคนจะเติบโตและมีลักษณะพัฒนาการแตกต่างกัน ไปการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวเด็กอย่างต่อเนื่องในแต่ละวัย เริ่มตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงอายุ 5 ปี พัฒนาการแต่ละด้านมีทฤษฎีเฉพาะอธิบายไว้และสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาเด็ก อาทิ ทฤษฎีพัฒนาการทางร่างกายที่อธิบายการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กว่ามีลักษณะต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นเด็กจะพัฒนาถึงขั้นใดจะต้องเกิดวุฒิภาวะของความสามารถขั้นนั้นก่อน หรือทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาที่อธิบายว่าเด็กเกิดมาพร้อมวุฒิภาวะซึ่งจะพัฒนาขึ้นตามอายุ ประสบการณ์ กำนियมทางสังคม และสิ่งแวดล้อม หรือทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่อธิบายว่าเด็กจะพัฒนาได้ดี

ถ้าในแต่ละช่วงอายุเด็กได้รับการตอบสนองในสิ่งที่ตนพอใจ ได้รับความรัก ความอบอุ่นอย่างเพียงพอจากผู้ใกล้ชิด มีโอกาสช่วยตนเอง ทำงานที่เหมาะสมกับวัยและมีอิสระที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ตนอยากรู้อะไร ๆ ตนเองคั่งนั้นแนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กจึงเป็นเสมือนหนึ่งแนวทางให้ผู้สอนหรือผู้เกี่ยวข้องได้เข้าใจเด็กสามารถอบรมเลี้ยงดูและจัด ประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของแต่ละบุคคล ในอันที่จะส่งเสริมให้เด็กพัฒนาจนบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการได้ชัดเจนขึ้น

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้การเรียนรู้ของมนุษย์เรามีผลสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นจากกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้นด้วยตนเองและการเรียนรู้จะเป็นไปได้ถ้าผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้าได้เคลื่อนไหวมีโอกาสคิดริเริ่มตามความต้องการและความสนใจของตนเองรวมทั้งอยู่ในบรรยากาศที่เป็นอิสระอบอุ่นและปลอดภัย ดังนั้น การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเนื่องจากการเรียนรู้นั้นเป็นพื้นฐานของพัฒนาการในระดับที่สูงขึ้นทั้งคนเราเรียนรู้มาตั้งแต่เกิดตามธรรมชาติก่อนที่จะมาเข้าสถานศึกษาการจัดทำหลักสูตรจึงยึดแนวคิดที่จะให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเด็กเองในสภาพแวดล้อมที่เป็นอิสระเอื้อต่อการเรียนรู้และจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการเล่นของเด็กการเล่นถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญในชีวิตเด็กทุกคนเด็กจะรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ได้สังเกต มีโอกาสทำการทดลอง สร้างสรรค์คิดแก้ปัญหาและค้นพบด้วยตนเองการเล่นจะมีอิทธิพลและมีผลดีต่อการเจริญเติบโตช่วยพัฒนาร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา จากการเล่นเด็กมีโอกาสเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ได้ใช้ประสาทสัมผัสและการรับรู้ ผ่อนคลายอารมณ์ และ แสดงออกถึงตนเองเรียนรู้ความรู้สึกรู้สึกของผู้อื่นการเล่นจึงเป็นทางที่เด็กจะสร้างประสบการณ์เรียนรู้สิ่งแวดล้อมเรียนรู้ ความเป็นอยู่ของผู้อื่นสร้างความสัมพันธ์อยู่ร่วมกับผู้อื่นกับธรรมชาติรอบตัวดังนั้นหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับนี้จึงถือ “การเล่น” อย่างมีจุดหมายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคมบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่หรือแวดล้อมตัวเด็กทำให้เด็กแต่ละคนแตกต่างกันไปหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับนี้ถือว่าผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจและยอมรับว่าวัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อมตัวเด็กมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้การพัฒนาศักยภาพและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนผู้สอนควรต้องเรียนรู้บริบททาง

สังคมและวัฒนธรรมของเด็กที่ตนรับผิดชอบ เพื่อช่วยให้เด็กได้พัฒนา เกิดการเรียนรู้ และอยู่ในกลุ่มคนที่มาจากพื้นฐานเหมือนหรือต่างจากตนได้อย่างราบรื่น มีความสุข

จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษาที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมและพัฒนาด้านต่างๆของเด็ก ติดตามศักยภาพเหมาะสมกับวัย เป็นการวางรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ในระดับต่อไป เพื่อเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในสังคมและประเทศชาติต่อไป

3. หลักการศึกษาศุภมูลวัย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547 : 7-8) ได้กล่าวถึงหลักการการจัดการศึกษาศุภมูลวัยไว้ว่า เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็ก กับผู้เลี้ยงดู หรือบุคลากร ที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู ให้การศึกษาศุภมูลวัยเพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาศักยภาพ โดยกำหนดหลักการ ดังนี้

3.1 ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท

3.2 ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามสภาพพื้นที่ของชุมชน สังคมและวัฒนธรรมไทย

3.3 พัฒนาเด็กโดยผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย

3.4 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและความสุข

3.5 ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็กหลักการจัดการศึกษาศุภมูลวัย สำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ขวบนั้น เป็นหลักการที่คำนึงถึงการพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวมเพื่อ โอกาสในการพัฒนาเด็กทุกด้านตามลำดับขั้นตอนของการพัฒนา อย่างสมดุลและติดตามศักยภาพ การจัดการศึกษาศุภมูลวัยยังเน้นการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาครอบคลุมเด็กทุกประเภททั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาสและเด็กพิเศษ โดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคลและเน้นเด็กเป็นสำคัญ ชุมชนเป็นผู้เชื่อมโยงองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้แก่เด็ก ทั้งยังเปิดโอกาสให้เด็กได้รับการพัฒนาโดยผ่านการเล่นซึ่งเป็นการพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็ก และผ่านกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยเด็กเล็ก

โดยมีผู้ใหญ่เป็นแบบอย่างที่ดีของการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ในการเรียนรู้ที่สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข ซึ่งต้องได้รับการประสานความร่วมมือจากครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษา

จากหลักการศึกษปฐมวัย สรุปได้ว่า การศึกษปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 5 ปี ซึ่งอยู่บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูที่ดี ด้วยความรัก ความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคนและเพื่อพัฒนากับการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กทุก ๆ ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจและสติปัญญา

4. ความสำคัญการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยหรือระดับก่อนประถมศึกษา ได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยหรือระดับก่อนประถมศึกษา ไว้ดังนี้

วรภรณ รักรวิชัย (2545 : 53) ความสำคัญของการจัดการศึกษปฐมวัย คือ ขั้นการพัฒนาการของเด็กที่พัฒนามาถึงระดับหนึ่งที่จะทำให้เด็กมีความสามารถที่จะเรียนรู้พฤติกรรมใหม่ๆ ได้อย่างง่ายโดยที่วุฒิภาวะทางกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญามีการพัฒนาถึงจุดหนึ่งซึ่งเป็นรากฐานให้ก้าวไปสู่การเรียนรู้ใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 1) กล่าวว่า สภาพวิกฤติทางเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรง ได้สร้างความกดดันให้เกิดความจำเป็นอย่างยิ่งในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาของไทยให้สามารถผลิตผู้ที่มีความเป็นมนุษย์สมบูรณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม อีกทั้งรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมีคุณภาพ จากผลงานทางวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยไทย จำนวนมากถึง 1 ใน 6 มีพัฒนาการล่าช้า ไม่สมวัย โดยมีอัตราส่วนเพิ่มขึ้นตามอายุ แสดงว่าเด็กเหล่านี้ขาดโอกาสการเรียนรู้และขาดการอบรมการเลี้ยงดูที่เหมาะสม รวมทั้งจำนวนเด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาพิเศษเพิ่มขึ้น ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จึงจำเป็นต้องตระหนักถึงปัญหา มีการเฝ้าระวังและดำเนินการให้ความช่วยเหลือเด็กอายุต่ำกว่า 6 ปี ทุกกลุ่มตั้งแต่แรกเกิด ตลอดจนมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ การจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการและศักยภาพของเด็ก

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าการศึกษปฐมวัยมีความสำคัญอย่างยิ่งในเป็นการวางรากฐานใน พัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคม-วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และ ความเข้าใจของทุกคน

เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง และสังคม

5. การจัดการศึกษาการศึกษาปฐมวัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ในส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติไว้ในหมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

มาตรา 281 ภายใต้บังคับมาตรา 1 รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ท้องถิ่นใดมีลักษณะที่จะปกครองตนเองได้ย่อมมีสิทธิจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา 283 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น และย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะ โดยต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัดและประเทศเป็นส่วนรวมด้วย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้มีความเข้มแข็ง ในการบริหารงานได้โดยอิสระและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาระบบการคลังท้องถิ่นให้จัดบริการสาธารณะได้โดยครบถ้วนตามอำนาจหน้าที่ จัดตั้งหรือร่วมกันจัดตั้งองค์การเพื่อการจัดทำบริการสาธารณะตามอำนาจหน้าที่ เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าเป็นประโยชน์และให้บริการประชาชนอย่างทั่วถึงให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ เพื่อกำหนดการแบ่งอำนาจหน้าที่และจัดสรรรายได้ระหว่างราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง โดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจ เพิ่มขึ้นตามลำดับความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ รวมทั้งกำหนดระบบตรวจสอบและการประเมินผล โดยมีคณะกรรมการประกอบด้วยผู้แทนหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีจำนวนเท่ากัน เป็นผู้ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายให้มีกฎหมายรายได้ท้องถิ่น เพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่ ในการจัดเก็บภาษีและรายได้อื่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดยมีหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมตามลักษณะของภาษีแต่ละชนิด การจัดสรรทรัพยากรในภาครัฐ การมีรายได้ที่เพียงพอจ่ายตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ทั้งนี้โดยคำนึงถึงระดับขั้นการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นสถานะทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและความยั่งยืนทางการคลังของรัฐ

มาตรา 289 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่บำรุงรักษา ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาแห่งชาติ การจัดการศึกษาภายในท้องถิ่นตามวรรคสอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษา ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย

จากเนื้อหาสาระของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ที่บัญญัติไว้เกี่ยวกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พอสรุปได้ว่า สิทธิของประชาชนในด้านการจัดการศึกษาและการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิที่จะจัดการศึกษา อบรมและฝึกอบรมตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น ซึ่งรัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจ ในกิจการท้องถิ่น ได้เองความเป็นอิสระแก่ท้องถิ่น ในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง มีอำนาจเป็นของตนเอง โดยเฉพาะ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ข้อ (2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

มาตรา 9 การจัดระบบ โครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักข้อ (2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานการศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อ (6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรอาชีพ สถาบันศึกษา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น และในมาตรา 18 ข้อ (1) การจัดการศึกษาปฐมวัยให้จัดในสถานศึกษาดังต่อไปนี้ สถาบันพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ของสถานศึกษา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ของเด็กพิการเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น

ด้านการบริหารและการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบัญญัติไว้ในมาตรา 41 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่น มาตรา 42 ให้กระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการเสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุน การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา บัญญัติไว้ในมาตรา 58 ให้มีการระดมทรัพยากร และการลงทุนด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สินทั้งจากรัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรอาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่นและต่างประเทศมาใช้ในการศึกษา ดังนี้

1. ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยอาจจัดเก็บภาษีเพื่อการศึกษาได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด
2. ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาบันประกอบการ สถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่น ให้แก่ สถาบันและมีส่วนร่วม รับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามเหมาะสมและความจำเป็น (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545 : 80)

แสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญแห่งอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ต่างก็มีแนวทางการจัดการศึกษา มุ่งที่จะให้องค์กรทุกส่วนของสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์กรบริหารทางสังคมองค์กรหนึ่งด้วย

แนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระยะ 15 ปี (พ.ศ. 2545 - 2559) การจัดการศึกษาปฐมวัย

กระทรวงมหาดไทย ได้จัดทำแนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระยะเวลา พ.ศ. 2545 - 2559 ขึ้น โดยมีสาระที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนตำบล ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยดังนี้ (สำนักส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.), 2554 : 37)

1. ภารกิจด้านการจัดการศึกษา เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาความพร้อมแก่เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงก่อนการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาทั้ง

ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา เต็มตามศักยภาพและมีความพร้อมในการเข้ารับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. วัตถุประสงค์การจัดการศึกษาปฐมวัยเพื่อให้เด็ก ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ให้มีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเพื่อให้การจัดการศึกษาของท้องถิ่นดำเนินการตามความพร้อมและคำนึงถึงการมีส่วนร่วม การสนับสนุนของบุคคลครอบครัว ชุมชน เอกชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย

3. นโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัยมีเป้าหมาย เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็ก โรงเรียนหรือศูนย์การเรียนรู้

6. แนวคิดการจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้มีนักการศึกษาและนักวิชาการ ได้ให้ความสำคัญไว้ ดังนี้

วาสนา ประवालพุกษ์ (2544 : 19) ได้กล่าวถึง การประเมินผลไว้ว่าการประเมินเป็นการค้นหาความจริง (Truth) อย่างหนึ่งซึ่งเป็นความจริงเกี่ยวกับบุคคลหรือ โครงการ ซึ่งการค้นหาความจริงว่าจะได้มาอย่างนั้นเป็นคำถามที่มีมานานหลายศตวรรษ มีผู้เสนอวิธีการต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การแสวงหาความจริง

สำนักวิชาการมาตรฐานการศึกษา (2546 : 5-7) ได้กล่าวว่า การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ของเด็ก โดยเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่ และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับต้องมีความหมายกับตัวเด็ก เป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษได้พัฒนา รวมทั้งยอมรับในวัฒนธรรมและภาษาของเด็ก พัฒนาเด็กให้รู้สึกเป็นสุขในปัจจุบัน มิใช่เพียงเพื่อเตรียมเด็กสำหรับอนาคตข้างหน้าเท่านั้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 28) ได้กล่าวถึงการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรม เลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้

ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษาศึกษาเด็กปฐมวัยเพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ โดยกำหนดหลักการ ดังนี้

1. ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุก

ประเภท

2. ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดู และให้การศึกษานที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย

3. พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย

4. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวัน ได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข

5. ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัวชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2547 : 18) ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี เป็นการจัดในลักษณะของการดูแล และให้การศึกษแก่เด็กให้ได้รับการพัฒนาแบบองค์รวมทุกด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาตามวัย และตามความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า แนวคิดและหลักการจัดการศึกษาศึกษาปฐมวัยที่สำคัญเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก ที่มีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นคองไปพร้อมกันทุกด้าน แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ยึดให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตัวเด็กเองในสิ่งแวดล้อมที่เป็นอิสระเอื้อต่อการเรียนรู้และจัดกิจกรรมบูรณาการให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน โดยถือว่าการเล่นอย่างมีจุดหมายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก และแนวคิดเกี่ยวกับ วัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อม ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนา ศักยภาพและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน และจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดต่าง ๆ มีความมุ่งหมายมีการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่เน้นหลักการพัฒนาเด็กให้ครบทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาตามวัย โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

7. แนวคิดการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

การจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับอายุ 3-5) ยึดหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 31 – 35)

1. การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การพัฒนาหลักสูตรพิจารณาจากวัยและประสบการณ์ของเด็ก โดยเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยอยู่บนพื้นฐานของประสบการณ์เดิมที่เด็กมีอยู่ และประสบการณ์ใหม่ที่เด็กจะได้รับต้องมีความหมายกับตัวเด็ก เป็นหลักสูตรที่ให้โอกาสทั้งเด็กปกติ เด็กด้อยโอกาส และเด็กพิเศษ ได้พัฒนา รวมทั้งยอมรับในวัฒนธรรมและภาษาของเด็ก พัฒนาเด็กให้รู้สึกเป็นสุขในปัจจุบัน มิใช่เพียงเพื่อเตรียมเด็กสำหรับอนาคตข้างหน้าเท่านั้น

2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้จะต้องอยู่ในสภาพที่สนองความต้องการ ความสนใจของเด็กทั้งภายในและภายนอก ห้องเรียน ผู้สอนจะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้อยู่ในที่ที่สะอาด ปลอดภัย อากาศสดชื่น ผ่อนคลาย ไม่เครียด มีโอกาสออกกำลังกายและพักผ่อน มีสื่อวัสดุอุปกรณ์ มีของเล่นที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัย ให้เด็กมีโอกาสได้เลือกเล่น เรียนรู้เกี่ยวกับตนเองและโลกที่เด็กอยู่ รวมทั้งพัฒนาการ อยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคม ดังนั้น สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนจึงเป็นเสมือนหนึ่งสังคมที่มีคุณค่าสำหรับเด็กแต่ละคนจะเรียนรู้และสะท้อนให้เห็นว่าบุคคลในสังคมเห็นความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย

3. การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ผู้สอนมีความสำคัญต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กอย่างมาก ผู้สอนต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้บอกความรู้หรือสั่งให้เด็กทำมาเป็นผู้อำนวยความสะดวก ในการจัดสภาพแวดล้อมประสบการณ์และกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กที่ผู้สอนและเด็กมีส่วนร่วมที่จะริเริ่มทั้ง 2 ฝ่าย โดยผู้สอนจะเป็น ผู้สนับสนุน ชี้แนะและเรียนรู้ร่วมกับเด็ก ส่วนเด็กเป็นผู้ลงมือกระทำ เรียนรู้ และค้นพบด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้สอนจะต้องยอมรับ เห็นคุณค่า รู้จักและเข้าใจเด็กแต่ละคนที่ตนดูแลรับผิดชอบก่อน เพื่อจะได้วางแผน สร้างสภาพแวดล้อมและจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ผู้สอนต้องรู้จักพัฒนาดตนเอง ปรับปรุงใช้เทคนิค การจัดกิจกรรมต่างๆให้เหมาะกับเด็ก การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยยึดหลักการ บูรณาการที่ว่า หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรมหนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ ดังนั้น เป็นหน้าที่ของผู้สอนจะต้องวางแผนการจัดประสบการณ์ในแต่ละวัน ให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลาย

กิจกรรม หลากหลายทักษะหลากหลายประสบการณ์สำคัญอย่างเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ เพื่อให้บรรลุจุดหมายของ หลักสูตรแกนกลางที่กำหนดไว้

4. การบูรณาการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย ยึดหลักการบูรณาการที่ว่า หนึ่งแนวคิดเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลายประสบการณ์สำคัญ ดังนั้น เป็นหน้าที่ของผู้สอนจะต้องวางแผนการจัดประสบการณ์ในแต่ละวันให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่นที่หลากหลายกิจกรรมหลากหลายทักษะหลากหลายประสบการณ์สำคัญ อย่างเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ เพื่อให้บรรลุจุดหมายของ หลักสูตรแกนกลางที่กำหนดไว้

5. การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การประเมินเด็กระดับปฐมวัยยึดวิธีการสังเกตเป็นส่วนใหญ่ ผู้สอนจะต้องสังเกตและประเมินทั้งการสอนของตนและพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กว่าได้รับบรรลุตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ผลที่ได้จากการสังเกตพัฒนาการจากข้อมูลเชิงบรรยาย จากการรวบรวมผลงาน การแสดงออกในสภาพที่เป็นจริง ข้อมูลจากครอบครัวของเด็ก ตลอดจนการที่เด็กประเมินตนเองหรือผลงาน สามารถบอกได้ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้และมีความก้าวหน้าเพียงใด ข้อมูลจากการประเมินพัฒนาการจะช่วยผู้สอนในการวางแผนการจัดกิจกรรม ซึ่งให้เห็นความต้องการพิเศษของเด็กแต่ละคน ใช้เป็นข้อมูลในการสื่อสารกับพ่อแม่ ผู้ปกครองเด็ก และขณะเดียวกันยังใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาให้กับเด็กในวัยนี้ได้อีกด้วย

6. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เด็กเจริญเติบโตขึ้นมา ผู้สอน พ่อแม่ และผู้ปกครองของเด็ก จะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทำความเข้าใจพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ต้องยอมรับและร่วมมือกันรับผิดชอบ หรือถือเป็นหุ้นส่วนที่จะต้องช่วยกันพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน ดังนั้น ผู้สอนจึงมิใช่จะแลกเปลี่ยนความรู้กับพ่อแม่ ผู้ปกครองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก เท่านั้น แต่จะต้องให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วย ทั้งนี้ มิได้หมายความว่าให้ พ่อแม่ ผู้ปกครองเป็นผู้กำหนดเนื้อหาหลักสูตรตามความต้องการ โดยไม่คำนึงถึงหลักการจัดที่เหมาะสมกับวัยเด็ก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549 : 71-72) ได้กล่าวถึงหลักการของการจัดการศึกษาปฐมวัยมี 5 ข้อ ดังนี้

1. หลักการพัฒนาตนเองโดยองค์รวม โดยเริ่มจากการพัฒนาด้านร่างกาย ให้ความแข็งแรงสมบูรณ์ กระตุ้นสมองให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ พัฒนาด้านจิตใจ และอารมณ์ ให้เป็นผู้มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เชื่อมมั่นในตนเอง ร่างแข็งแรงใส สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้พัฒนาด้านสังคม โดยให้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข รวมทั้งพัฒนาสติปัญญา ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์บนวิถีชีวิตของเด็กตามสภาพครอบครัว บริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย

2. หลักการจัดประสบการณ์ที่ยึดเด็กเป็นสำคัญ โดยจัดการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรักความเอาใจใส่ และการเรียนรู้ผ่านการเล่น และกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นเรียนให้สนุก เล่นให้มีความรู้ และเกิดพัฒนาการเหมาะสมกับวัยได้อย่างสมดุล

3. หลักการสร้างเสริมความเป็นไทย โดยการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย และความเป็นชาติไทย ที่มีวัฒนธรรมอันดีงาม เคารพนับถือ และกตัญญูทศเวทีต่อบิดามารดา มีชาติ ศาสนาพระมหากษัตริย์ เป็นศูนย์รวมจิตใจ ทำให้เกิดความรัก และภาคภูมิใจในตนเอง ทั้งครอบครัวและประเทศไทย

4. หลักความร่วมมือ โดยครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษา ร่วมมือกันในการอบรมเลี้ยงดู และพัฒนา ให้เด็กมีพัฒนาการเหมาะสมกับวัย สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข ตลอดจนพร้อมที่จะเรียนรู้ในการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

5. หลักแห่งความสอดคล้อง อุดมการณ์และมาตรฐานในการจัดการศึกษาปฐมวัยต้องสอดคล้องกับสารบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 นโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภาสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติและสัมพันธ์เชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ราศี ทองสวัสดิ์ (2542 : 3 - 8) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ดังนี้

1. พัฒนาเด็กโดยองค์รวม โดยผ่านการเล่น คือเด็กได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามหลักสูตรพุทธศักราช 2546

2. ยึดปรัชญาการศึกษาระดับอนุบาล เช่น เปสตาลอซซี (Pestalozzi, 1746 : 182) นักการศึกษาชาวฝรั่งเศส มีแนวคิดว่าการศึกษาต้องเป็นไปตามธรรมชาติและเป็นการพัฒนาเด็ก ทั้งทางด้านร่างกายและสติปัญญาในความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก ไม่ว่าจะในด้านความสนใจความต้องการหรือระดับความสามารถของการเรียนรู้ ถือว่าการสอนให้คนมีใจเมตตากรุณาต่อกัน มีคุณค่ามากกว่าการสอนให้มีความรู้ หลักการที่ใช้สอนนั้น ครูจะต้องคำนึงถึงธรรมชาติ และความพร้อมของเด็กเป็นสำคัญ สอนให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงและลงมือค้นหาความรู้ด้วยการใช้ประสาทสัมผัสและเห็นว่าเด็กไม่ควรถูกบังคับให้เรียนรู้ด้วยการท่องจำ แต่ต้องให้เวลาและประสบการณ์แก่เด็กในการทำความเข้าใจ เป็นต้น ซึ่งเพียเจต์ (Piaget, 1964) เชื่อว่าเด็กวัย 2-7 ขวบ สติปัญญากำลังพัฒนาอยู่ในขั้นก่อนปฏิบัติการ (Pre-operation Stage) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กวัย 4 - 6 ขวบ เป็นวัยที่พัฒนาทางภาษาเป็นไปในลักษณะ ยังเข้าใจความหมายของคำและเรื่องราวยังไม่แจ่มแจ้ง ดังนั้นจึงควรได้เรียนรู้ผ่านการสัมผัส สืบถาม ทดลองและลงมือกระทำต่อวัตถุด้วยตนเอง ในขณะที่โฟรเบล (Froebel, 2000) เชื่อว่าครูควรส่งเสริมพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กให้เจริญขึ้นด้วยการกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรี โดยใช้การเล่นและกิจกรรมเป็นเครื่องมือเพราะการเล่นเป็นการทำงานและการเรียนรู้ของเด็ก

3. จัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก เพราะการจัดประสบการณ์หรือการจัดการเรียนการสอนแก่เด็ก หากจัดได้สอดคล้องกับพัฒนาการย่อมจะช่วยให้เด็กได้พื้นฐานที่ดีสำหรับชีวิตในอนาคต แต่หากจัดได้ไม่เหมาะสม นอกจากจะทำให้เด็กไม่พัฒนาเท่าที่ควรแล้วยังจะทำให้เกิดความเบื่อหน่าย มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียน และไม่ได้พื้นฐานที่ดีสำคัญสำหรับชีวิตในอนาคต

4. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา การจะจัดประสบการณ์เป็นแบบเดียวกันสำหรับทุกคนย่อมไม่เป็นผลดี

5. จัดประสบการณ์ในรูปของกิจกรรมการบูรณาการ และจัดกิจกรรมอย่างสมดุล

6. ปลูกฝังความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติที่กล่าวมาเป็นหลักในการจัดการศึกษาอนุบาลศึกษา ซึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนควรที่จะพัฒนาตามองค์ประกอบทั้ง 10 ประการ เพราะสอดคล้องปรัชญาการศึกษา

และหลักสูตรการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย พ.ศ. 2540 เป็นการให้การศึกษาแก่เด็กทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกายอารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญาตามวัย และความสามารถแต่ละบุคคล เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และโรงเรียนต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองเด็กทราบถึงแนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจ ตระหนักในคุณค่าและให้ความร่วมมือกับโรงเรียน

8. ด้านรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรส่วนท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2548 : 48 – 49)

8.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย คณะกรรมการ บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งได้แก่ บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากชุมชนและ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้แต่งตั้งโดยกำหนดจำนวนตามความเหมาะสม โดยจะต้อง ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนกลุ่มองค์กร ประชาคม ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนผู้ดูแลเด็ก อย่างละไม่น้อยกว่า 1 คน โดยมีหัวหน้าศูนย์ พัฒนาเด็กทำหน้าที่เลขานุการและคณะกรรมการ โดยตำแหน่ง

8.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบริหารจัดการโดยคณะกรรมการบริหารศูนย์มี นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหรือผู้ที่นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหาร ส่วนตำบล มอบหมายเป็นประธาน ยกเว้นศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด มัสยิดที่รับถ่ายโอน จากกรมการศาสนาให้เจ้าอาวาส โต๊ะอิหม่าม หรือผู้ที่เจ้าอาวาส โต๊ะอิหม่าม มอบหมายเป็น ประธาน

8.3 การบริหารงบประมาณและการบริหารงานบุคคล เป็นหน้าที่ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย และมาตรฐาน ทั่วไปหรือหลักเกณฑ์ที่ออกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และมาตรฐานด้านบุคลากรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด

8.4 ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นทำหน้าที่ประเมินผู้ดูแลเด็ก ผู้ประกอบอาหาร และผู้ทำความสะอาด ในด้านความรู้ ความสามารถให้เป็นไปตามมาตรฐานด้านบุคลากรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กำหนด และเสนอผลการประเมินให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบการพิจารณาต่อ สัญญาต่อไป

9. การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ซึ่งออกตามความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติอำนาจและหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภทรับผิดชอบการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งรวมถึงการจัดการศึกษาด้วยและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษาที่ได้บัญญัติไว้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดก็ได้ ตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ประกอบกับแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดให้การศึกษาปฐมวัยหรือก่อนประถมศึกษาเป็นหน้าที่ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อเป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนผู้ปกครองได้รับบริการ เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัยอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพจึงควรกำหนดแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

9.1 นโยบาย

จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (อายุ 3 – 5 ปี) ด้วยความร่วมมือของชุมชน เพื่อกระจายโอกาสการเตรียมความพร้อม และพัฒนาเด็กทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างเหมาะสมตามวัย และเต็มตามศักยภาพ ตลอดจนเพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง และเป็นพื้นฐานของการศึกษาในระดับ ที่สูงขึ้นต่อไป

9.2 เป้าหมาย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบในการบริหาร และจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีคุณภาพตามหลักวิชาการระเบียบที่เกี่ยวข้องและด้วยความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ

9.3 วัตถุประสงค์

9.3.1 เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กได้รับการดูแลที่ถูกต้องลักษณะ และได้รับการฝึกฝนพัฒนาตามวัยและเต็มตามศักยภาพ

9.3.2 เพื่อพัฒนาความพร้อมของเด็กในทุก ๆ ด้านแบบองค์รวมตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย

9.3.3 เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัด และพัฒนาความพร้อมของเด็กก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ตลอดจนส่งเสริมให้ครอบครัวเป็นฐานในการเลี้ยงดู และพัฒนาเด็กได้อย่างถูกวิธี

9.3.4 เพื่อส่งเสริม สนับสนุนความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับชุมชนให้สามารถร่วมกันวางแผน และดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้

9.3.5 เพื่อแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อยให้สามารถออกไปประกอบอาชีพได้โดยสะดวก และเป็นการกระจายโอกาสในการพัฒนาความพร้อมสำหรับเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาอย่างทั่วถึง

9.3.6 เพื่อให้การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นไปอย่างเหมาะสมและมีคุณภาพ

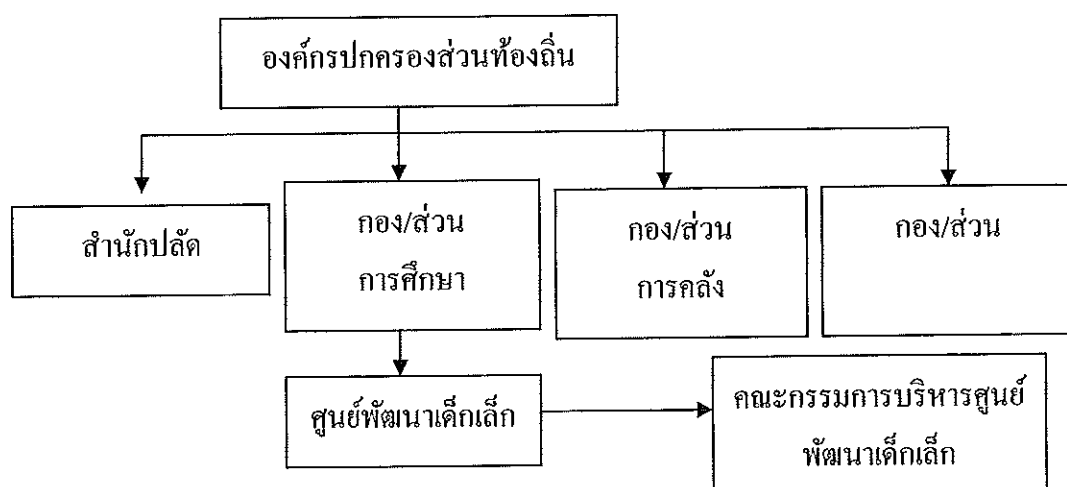
9.4 การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกรณี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประสงค์จะจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีสถานที่อาคารและดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

9.4.1 ตรวจสอบความต้องการของชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการตรวจสอบความต้องการของชุมชนในประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) ความต้องการให้จัดตั้งศูนย์
- 2) ความต้องการส่งเด็กเข้าเรียน ควรมีเด็กที่รับบริการอายุ 3 – 5 ปี ไม่น้อยกว่า 20 คนขึ้นไป

3) ความต้องการให้ศูนย์จัดบริการ ฯลฯ

9.4.2 รูปแบบการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

แผนภาพที่ 2 โครงสร้างบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

ที่มา : กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2548 : 69)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณามอบหมายให้ผู้ดำรงตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาหรือพนักงานจ้างที่มีคุณสมบัติเพื่อแต่งตั้งเป็นหัวหน้าศูนย์และแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีหัวหน้ารับผิดชอบการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

9.4.3 จัดทำแผนดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและขุดติขอความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อนำเข้าสู่แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจัดทำขุดติเพื่อขอรับความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่นต่อไป

9.4.4 จัดทำโครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำโครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเสนอขอรับงบประมาณในการดำเนินการจากผู้มีอำนาจอนุมัติ

9.4.5 จัดทำระเบียบข้อบังคับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ว่าด้วยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำระเบียบ หรือข้อบังคับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

9.4.6 จัดทำประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดทำประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประกาศให้สาธารณชนทราบ (ตัวอย่างประกาศปรากฏในภาคผนวก)

9.4.7 การยุบและยกเลิก หรือรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เมื่อจำนวนเด็กเล็กที่รับบริการในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอต่อการจัดชั้นเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้หรือกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประสงค์จะรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตั้งแต่ 2 แห่งขึ้นไป เป็นแห่งเดียวกัน ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นผู้พิจารณาเสนอต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้พิจารณายุบเลิกหรือรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น ตามความจำเป็น และเหมาะสม โดยผ่านความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น และเมื่อองค์กรส่วนท้องถิ่นจัดทำประกาศยุบเลิก หรือรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแล้ว ให้รายงานจังหวัดและกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นทราบ

สรุปได้ว่า แนวคิดและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยที่สำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาการของเด็กที่มีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอนไปพร้อมกันทุกด้าน แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ชี้ให้เห็นได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงด้วยตนเอง ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นอิสระเอื้อต่อการเรียนรู้และจัดกิจกรรมบูรณาการให้เหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียนแต่

ละคน โดยยึดถือว่าการเล่นอย่างมีจุดมุ่งหมายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก และแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและสังคมที่แวดล้อม ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพและพัฒนาการของเด็กแต่ละคน

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรปฐมวัย

การนำหลักสูตรปฐมวัยสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพตามจุดหมายของหลักสูตรผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรในระบบสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้สอน พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง และชุมชน มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพของเด็ก (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2547 : 111-115)

1. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาระดับปฐมวัย

การจัดการศึกษาแก่ปฐมวัยในระบบสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ผู้บริหารควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

- 1.1 ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาปฐมวัย
- 1.2 คัดเลือกบุคลากรที่ทำงานร่วมกับเด็ก เช่นผู้สอน ครูพี่เลี้ยงอย่างเหมาะสม
- 1.3 ส่งเสริมทางบริการทางการศึกษาให้เด็กเข้าเรียนอย่างทั่วถึงและเสมอภาค
- 1.4 ส่งเสริมให้ผู้สอนและผู้ปฏิบัติงานกับเด็กพัฒนาตนเองมีความก้าวหน้าอยู่เสมอ
- 1.5 เป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโดยร่วมให้ความเห็นชอบกำหนดวิสัยทัศน์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กทุกช่วงอายุ
- 1.6 สร้างความร่วมมือและประสานกับบุคลากรทุกฝ่ายในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
- 1.7 สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมตลอดจนสื่อ วัสดุอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้
- 1.8 นิเทศ ติดตาม กำกับ การใช้หลักสูตรและให้มีการประเมินการใช้หลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก

1.9 กำกับให้มีการประเมินคุณภาพในสถานศึกษาและนำผลการประเมินไปใช้ใน
 ในงานพัฒนาคุณภาพเด็ก

2. บทบาทผู้สอนระดับปฐมวัย

การพัฒนาคุณภาพเด็กโดยถือว่าเด็กมีความสำคัญ กระบวนการจัดการศึกษา
 ต้องส่งเสริมให้เด็กสามารถพัฒนาตนตามธรรมชาติ สอดคล้องกับพัฒนาการและเต็มตาม
 ศักยภาพ ดังนั้น ผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวบรรลุ
 อย่างมีประสิทธิภาพผู้สอนจึงควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

2.1 บทบาทในฐานะผู้เสริมสร้างการเรียนรู้

2.1.1 จัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับเด็กกำหนดขึ้นด้วยตัวเอง และผู้สอนกับ
 เด็กร่วมกันกำหนด โดยเสริมสร้างพัฒนาการเด็กให้ครอบคลุมทุกด้าน

2.1.2 ส่งเสริมให้เด็กใช้ข้อมูล ศักยภาพของเด็ก และหลักวิชาการในการผลิต
 การกระทำ หรือหาคำตอบในสิ่งที่เด็กเรียนรู้อย่างมีเหตุผล

2.1.3 กระตุ้นให้เด็กร่วมคิด แก้ปัญหา ค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเองด้วยวิธี
 การศึกษาที่นำไปสู่การใฝ่รู้ และพัฒนาตนเอง

2.1.4 จัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สร้างเสริมให้เด็กทำ
 กิจกรรมได้เต็มตามศักยภาพและความแตกต่างของแต่ละบุคคล

2.1.5 สอดแทรกการอบรมด้านจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ใน
 การจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

2.1.6 ใช้กิจกรรมการเล่นเป็นสื่อการเรียนรู้สำหรับเด็กหัดเป็นไปอย่างมี
 ประสิทธิภาพ

2.1.7 ใช้ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนและเด็กในการดำเนินกิจกรรมการเรียน
 การสอนอย่างสม่ำเสมอ

2.1.8 จัดการประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพจริงและนำผล
 การประเมินมาปรับปรุงคุณภาพเด็กเต็มตามศักยภาพ

2.2 บทบาทในฐานะผู้ดูแลเด็ก

2.2.1 สังเกตและส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้านทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์
 จิตใจ สังคม และสติปัญญา

2.2.2 ฝึกให้เด็กช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

2.2.3 ฝึกให้เด็กมีความเชื่อมั่น มีความภูมิใจในตนเองและกล้าแสดงออก

2.2.4 ฝึกการเรียนรู้หน้าที่ ความมีวินัย และการมีนิสัยที่ดี

2.2.5 จำแนกพฤติกรรมเด็กและสร้างเสริมลักษณะนิสัยและแก้ปัญหาเฉพาะ

บุคคล

2.2.6 ประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา บ้าน และชุมชนเพื่อให้เด็กได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพและมีมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2.3 บทบาทในฐานะนักพัฒนาเทคโนโลยีการสอน

2.3.1 นำนวัตกรรม เทคโนโลยีทางการสอนมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพบริบทสังคม ชุมชน และท้องถิ่น

2.3.2 ใช้เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนในการเสริมสร้างการเรียนรู้ให้แก่เด็ก

2.3.4 จัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้

2.3.5 พัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีคุณลักษณะของผู้ใฝ่รู้ มีวิสัยทัศน์และทันสมัยทันเหตุการณ์ในยุคของข้อมูลข่าวสาร

2.4 บทบาทในฐานะผู้บริหารหลักสูตร

2.4.1 ทำหน้าที่วางแผนกำหนดหลักสูตรหน่วยการเรียนรู้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้

2.4.2 จัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญให้เด็กมีอิสระในการเรียนรู้ทั้งกายและใจ เปิดโอกาสให้เด็กเล่นและทำงานและเรียนรู้ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

2.4.3 ประเมินผลการใช้หลักสูตร เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น

3. บทบาทของพ่อแม่หรือผู้ปกครองเด็กปฐมวัย

การศึกษาระดับปฐมวัยเป็นการศึกษาที่จัดให้แก่เด็กที่ผู้สอนและพ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องสื่อสารกันตลอดเวลาเพื่อความเข้าใจตรงกันและพร้อมร่วมมือกันในการจัดการศึกษาให้กับเด็ก ดังนั้น พ่อแม่หรือผู้ปกครองควรมีบทบาทหน้าที่ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549 : 48)

1. มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษาและให้ความเห็นชอบ กำหนดแผนการเรียนรู้ของเด็กกับผู้สอนและเด็ก

2. ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา และกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเด็กตามศักยภาพ

3. เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ จัดบรรยากาศภายในบ้านให้เอื้อต่อการเรียนรู้

4. สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น

5. อบรมเลี้ยงดู เอาใจใส่ให้ความรัก ความอบอุ่น ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก

6. ป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ตลอดจนส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยประสานความร่วมมือกับผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

7. เป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในด้านการปฏิบัติตนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และมีคุณธรรมนำไปสู่การพัฒนาให้เป็นสถาบันแห่งการเรียนรู้

8. มีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็กและในการประเมินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

4. บทบาทของชุมชน

การปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

ได้กำหนดให้ชุมชนมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยให้มีการประสานความร่วมมือเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ ดังนั้น ชุมชนจึงมีบทบาทในการจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549 : 49)

1. มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ในบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา
สมาคม ชมรมผู้ปกครอง

2. มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการของสถานศึกษา

3. เป็นศูนย์การเรียนรู้ เครือข่ายการเรียนรู้ ให้เด็กได้เรียนรู้และมีประสบการณ์จากสถานการณ์จริง

4. ให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา

5. ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติ

6. ประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

7. มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
ทำหน้าที่เสนอแนะในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

5. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5.1 กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5.2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กเล็กทุกคน ได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างมี
คุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน

5.3 ส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

5.4 เสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ
การบริหารบุคคลและการบริหารทั่วไปของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5.5 เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับชุมชนและเครือข่าย
โดยสรุป บทบาทในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องเข้า
ไปมีส่วนร่วม ให้ความเห็น ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมพัฒนา ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนในทุก ๆ
ด้านเพื่อสนับสนุนในการจัดการศึกษาในระดับท้องถิ่นเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

แนวทางการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (พ.ศ. 2545 – 2557)

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2550 : 21 - 30) ได้กล่าวถึงมีจัดการศึกษา
เพื่อพัฒนาคุณภาพและศักยภาพคนในท้องถิ่นให้มีคุณลักษณะที่สามารถบูรณาการ วิถีชีวิตให้
สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของสังคมและประเทศชาติ ตามหลักแห่งการปกครอง
ตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษา
ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 – 2559 ดังนี้

1. ภารกิจจัดการศึกษาท้องถิ่น

1. การจัดการศึกษาปฐมวัย การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่ง
พัฒนาความพร้อมแก่เด็กตั้งแต่แรกเกิด ถึงก่อนการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับ
การพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เต็มตามศักยภาพและมีความพร้อม
ในการเข้ารับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาและวางรากฐาน
ชีวิต การเตรียมความพร้อมของเด็กทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ บุคลิกภาพ และ

สังคม ให้ผู้เรียน ได้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ความรู้ ความสามารถขั้นพื้นฐาน รวมทั้งให้สามารถค้นพบความต้องการ ความสนใจ ความถนัดของตนเองด้านวิชาการ วิชาชีพ ความสามารถในการประกอบกิจการอาชีพและทักษะทางสังคม โดยให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรมและมีความสำนึกในความเป็นไทย

3. การจัดการบริหารให้ความรู้ด้านอาชีพ เป็นการจัดการบริการและส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพแก่ประชาชน รวมทั้งการรวมกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

4. การจัดการส่งเสริมกีฬา นันทนาการและกิจกรรมเด็ก เยาวชนเป็นการจัดและ ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านกีฬา นันทนาการกิจกรรมเด็กและเยาวชน แก่เด็กและ เยาวชนประชาชนอย่างทั่ว ไปอย่างหลากหลาย

5. การดำเนินงานด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญา ท้องถิ่นเป็นการดำเนินงานด้านกิจกรรมส่งเสริม สนับสนุน อนุรักษ์ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะกิจกรรมที่เน้นเอกลักษณ์ความเป็น ไทยและท้องถิ่น

2. วัตถุประสงค์การจัดการศึกษาท้องถิ่น

2.1 เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมทาง ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา ให้มีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 เพื่อให้เด็กที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์การศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน ในเขตความ รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานครบตาม หลักสูตรอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

2.3 เพื่อพัฒนาการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมาย วัตถุประสงค์ เป็น ไปตามมาตรฐานที่รัฐ กำหนดและตรงตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยมุ่งพัฒนาให้เกิดสมดุลทั้ง ทางด้านปัญญา จิตใจร่างกาย สังคม ระดับความคิด ค่านิยม และพฤติกรรม ซึ่งเน้นวิธีการ จัดการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.4 เพื่อให้การจัดการศึกษาของท้องถิ่น ดำเนินการตามความต้องการและคำนึงถึง การมีส่วนร่วมการสนับสนุนของบุคคล ครอบครัว ชุมชน เอกชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และประชาชนในท้องถิ่น ในการ จัด การศึกษาทุกระดับตามศักยภาพและความสามารถของท้องถิ่น

2.5 เพื่อส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และประชาชน ในท้องถิ่น ใ้ได้ออกกำลังกายและฝึกฝนกีฬาพร้อมกิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมพัฒนาเยาวชน เพื่อพัฒนาให้เป็นคนที่มีคุณภาพ ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ และสังคม มีความตระหนักในคุณค่าของการกีฬานันทนาการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เด็กเยาวชน ไปในแนวทางที่ถูกต้องและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

2.6 เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนในการเสริมสร้างและพัฒนาอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ขาดโอกาส ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการทุพพลภาพ ซึ่งเป็นการส่งเสริมสนับสนุนการประกอบอาชีพ และให้มีงานทำไม่เป็นภาระแก่สังคม

2.7 เพื่อบำรุงการศาสนาและอนุรักษ์ บำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ความเป็นไทย

3. นโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.1 นโยบายด้านความเสมอภาคของ โอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เร่งรัดจัดการศึกษาให้บุคคลมีสิทธิและ โอกาสเสมอกันในการเข้ารับบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ให้ได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพและโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในท้องถิ่น มีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1.1 เป้าหมาย

1) จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น โดยจัดการศึกษาได้ทั้ง 3 รูปแบบคือการศึกษาระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

2) เด็กในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับทุกคนได้รับการศึกษา

3) เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับมีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน

4) บุคคลที่ได้รับการศึกษาไม่ถึงระดับการศึกษาภาคบังคับ และการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องได้รับโอกาสเข้ารับบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5) บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สนับสนุนการศึกษาและการฝึกอบรม

6) มีระบบบริหารหรือการประสาน ให้ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสได้รับ บริการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นกรณีพิเศษ ตามศักยภาพตามที่จะเรียนได้

7) ส่งเสริมและสนับสนุนบุคคลที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการศึกษา ด้วยรูปแบบที่เหมาะสม

3.2 นโยบายด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย

จัดการศึกษาให้เด็กปฐมวัยได้เข้ารับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในท้องถิ่น มีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย

3.2.1 เป้าหมาย

1) เด็กปฐมวัยได้รับได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้ารับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) บุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กร วิชาชีพสถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในท้องถิ่น มีสิทธิมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาปฐมวัย

3.3 นโยบายด้านคุณภาพมาตรฐานการศึกษา

พัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภท การศึกษา

3.3.1 เป้าหมาย

1) มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อเข้าสู่ มาตรฐานชาติ

2) ดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และให้จัดทำรายงานประจำปีเสนอ ต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนทุกปี

3.4 นโยบายด้านระบบบริหารและการจัดการศึกษา

จัดระบบบริหารและการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับระบบการจัดการศึกษา ของชาติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีเอกภาพในเชิงนโยบายมีความหลากหลาย ในการปฏิบัติอีกทั้งมีความพร้อมในการดำเนินการจัดการศึกษา และส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น การกำหนดคน นโยบายและแผนการจัดการศึกษา ให้คำนึงถึง

ผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของเอกชนหรือรับฟังความคิดเห็นของเอกชนและประชาชน
ประกอบการพิจารณาด้วย

3.4.1 เป้าหมาย

- 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมในการรับการถ่ายโอนการจัดการศึกษาจากรัฐและดำเนินการจัดการศึกษา
- 2) จัดการศึกษาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับระยะเวลาและเงื่อนไขที่ระบุไว้ในกฎหมายทั้งนี้ให้คำนึงถึงผลกระทบต่อการจัดการศึกษาเอกชน โดยรับฟังความคิดเห็นของเอกชนและ ประชาชนประกอบการพิจารณาด้วย
- 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษา ดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบของคณะกรรมการ

3.5 นโยบายด้านครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

วางแผนงานบุคคล เพื่อใช้ในการประสานข้อมูลและเป็นข้อมูลในการนำเสนอพิจารณาสรรหาบุคลากร พร้อมทั้งมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยมีสิทธิประโยชน์ สวัสดิการ ค่าตอบแทนเพียงพอและเหมาะสมกับคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพชั้นสูง

3.5.1 เป้าหมาย

- 1) มีการวางแผนงานบุคคลทางการศึกษาตามความศึกษาตามความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษา ตามเกณฑ์ที่กำหนด
- 2) ครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้มีคุณภาพมาตรฐานเป็นไปตามกฎหมาย
- 3) มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษานโยบายด้านหลักสูตรให้สถานศึกษาจัดทำรายละเอียด สาระหลักสูตรแกนกลางและสาระหลักสูตรท้องถิ่นที่เน้นความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละ ระดับการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของสังคมและชาติโดยคำนึงถึงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์

3.5.2 เป้าหมาย

1) การจัดทำหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ จะต้องมีความหลากหลายและถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด

2) สถานศึกษาจัดทำสาระหลักสูตรแกนกลางของการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยคำนึงถึงความเป็นไทยและความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต การประกอบชีวิต รวมทั้งเพื่อการศึกษาต่อในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

3) สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและสาระการเรียนรู้ ให้สอดคล้องกับ หลักสูตรแกนกลางของรัฐ โดยคำนึงถึงสภาพปัญหาในชุมชน สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

3.6 นโยบายด้านกระบวนการเรียนรู้

จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนมีจิตสำนึกในความเป็นไทยและสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มตามศักยภาพ ให้เป็นการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

3.6.1 เป้าหมาย

1) การจัดการศึกษาเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ บูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละรูปแบบและระดับการศึกษา

2) ผู้เรียนได้รับการศึกษาตามความสนใจ ความถนัด โดยเรียนรู้จากการผสมผสานสาระการเรียนรู้ พร้อมกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เป็นการเรียนรู้ทุกรูปแบบทุกสถานที่จากประสบการณ์จริง โดยสามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และประยุกต์ความรู้มาใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

3) ผู้สอนมีการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน

3.7 นโยบายด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

ระดมทรัพยากรและการลงทุน เพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งด้านงบประมาณ การเงิน ทรัพย์สินในประเทศจากรัฐ บุคคล องค์กรเอกชน

องค์กรวิชาชีพสถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศ มาใช้จัดการศึกษาและจัดสรรงบประมาณให้กับการศึกษา ในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

3.7.1 เป้าหมาย

- 1) จัดระบบ และหรือวางแผนการระดมทรัพยากร และการลงทุน เพื่อการศึกษาจากเงินงบประมาณ ทรัพย์สินและทรัพยากรที่ได้รับการสนับสนุนในประเทศ จากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน องค์กร สถาบัน รวมทั้งจากต่างประเทศและภามี เพื่อการศึกษาในอัตราส่วนที่เหมาะสมของงบประมาณทั้งหมดในปีงบประมาณนั้น ๆ
- 2) ส่งเสริม สนับสนุน หนุนเสริมให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุน เพื่อการศึกษานโยบายด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาส่งเสริมและสนับสนุน ให้มีการผลิตพัฒนาแบบเรียนเอกสารทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่นวัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีแรงจูงใจในการผลิต รวมถึงการพัฒนาและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตลอดจนการสื่อสารทุกรูปแบบ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปแบบอื่น

3.7.2 เป้าหมาย

- 1) พัฒนาครู อาจารย์ คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะในการผลิต พัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างเหมาะสม คู่คุณค่าเกิดประโยชน์สูงสุด
- 2) ผู้เรียนได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 3) มีคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปแบบอื่น เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปวัฒนธรรมตามความจำเป็น
- 4) มีการระดมทุนเพื่อจัดตั้งกองทุนพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

3.8 นโยบายด้านการส่งเสริมกีฬา นันทนาการและกิจกรรมเด็กเยาวชน

ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานด้านการกีฬา นันทนาการ กิจกรรมเด็กเยาวชนรวมทั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบบริการให้แก่เด็กเยาวชนและประชาชนอย่างหลากหลายพอเพียงและมีประสิทธิภาพ

3.8.1 เป้าหมาย

- 1) มีสถานที่เล่นกีฬา ออกกำลังกายและนันทนาการอย่างเหมาะสม
- 2) ให้ประชาชนมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการออกกำลังกาย การกีฬานันทนาการ และการแสวงหาความรู้
- 3) สร้างทักษะพื้นฐานด้านกีฬาเพื่อนำไปสู่การแข่งขันกีฬา กีฬาเพื่อสุขภาพ กีฬาเพื่ออาชีพเพื่อการอาชีพ ตามความพร้อมและความเหมาะสม
- 4) มีการจัดตั้งและดำเนินการด้านแหล่งเรียนรู้ทุกรูปแบบอย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ
- 5) ปลูกฝังจิตสำนึกเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ระเบียบวินัยความเป็นไทย มีคุณธรรม จริยธรรม

3.9 นโยบายด้านการส่งเสริมอาชีพ

สนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือ ให้มีการประกอบอาชีพอิสระที่ถูกต้องตามกฎหมาย จัดให้มีการรวมกลุ่มอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนการระดมทุนและการจัดการนำวิทยาการต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงการประกอบอาชีพ การจัดการด้านการตลาดให้ได้มาตรฐานและความเหมาะสมตามสภาพท้องถิ่น

3.9.1 เป้าหมาย

- 1) มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2) ประชาชนได้รับการพัฒนาความสามารถในการประกอบอาชีพ
- 3) มีการระดมทุนและการรวมกลุ่มของผู้ประกอบอาชีพอิสระที่อยู่ในลักษณะเดียวกันเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
- 4) มีการพัฒนามาตรฐานสินค้า บริการและบรรจุภัณฑ์ให้สามารถออกสู่ตลาดสากล
- 5) ให้มีระบบการจัดการ และสร้างเครือข่ายด้านการตลาด

3.10 นโยบายด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นบำรุงรักษา ส่งเสริมและอนุรักษ์ สถาบันศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เกิดสังคมภูมิปัญญาการเรียนรู้ และสังคมที่เอื้ออาทรต่อกัน สืบทอดวัฒนธรรม ความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ความเป็นไทยและท้องถิ่น

3.10.1 เป้าหมาย

- 1) เด็ก เยาวชน และประชาชนรู้คุณค่าของศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย
- 2) มีศูนย์วัฒนธรรมท้องถิ่น พิพิธภัณฑ์ แหล่งและข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 3) มีการบำรุงรักษาโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และแหล่งประวัติศาสตร์
- 4) อนุรักษ์และฟื้นฟูศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีให้ดำรงอยู่

3.11 การนำแนวนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

เนื่องจากแนวนโยบายในการดำเนินการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (พ.ศ. 2545 – 2549) ที่จัดทำขึ้น เป็นการจัดทำภายใต้กรอบแห่งบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งรวมทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ละประเภทเพื่อให้ครอบคลุมภารกิจทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาภายใต้ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงสามารถนำนโยบายที่เหมาะสมกับศักยภาพความต้องการและความพร้อมไปปฏิบัติได้ โดยกระทรวงมหาดไทยได้เสนอแนะ

3.12 ยุทธศาสตร์การนำแนวนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ดังนี้

3.12.1 แนวทางการดำเนินการจัดการศึกษา

เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความแตกต่างกันทั้งด้านความพร้อม และศักยภาพ เมื่อพิจารณาแนวทางการดำเนินงานรับผิดชอบการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญฯ พระราชบัญญัติการศึกษาฯ และพระราชบัญญัติกำหนดแผนฯ ท้องถิ่นสามารถดำเนินการได้ 2 แนวทาง คือ

- 1) การดำเนินการจัดการศึกษาเอง โดยดำเนินการได้ 2 กรณี คือ
  - 1.1) ดำเนินการจัดตั้งสถานศึกษาขึ้นเองภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
  - 1.2) ดำเนินการรับถ่ายโอนภารกิจจัดการศึกษาที่รัฐจะถ่ายโอนภารกิจจัดการศึกษาของรัฐให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้บริหารจัดการศึกษา

สำหรับการดำเนินทั้ง 2 กรณี องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องผ่านการประเมินความพร้อมที่กระทรวงการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมกำหนด และกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน กระทรวงศึกษาธิการ ศาสนาและวัฒนธรรม มีหน้าที่ต้องดำเนินการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสามารถจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

2) การดำเนินการโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วม โดยเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของรัฐ การบริหารจัดการ ส่งเสริม สนับสนุนงบประมาณ วัสดุครุภัณฑ์อุปกรณ์ทางการศึกษา ทรัพย์สินอื่น ๆ รวมทั้งการเสนอแนะ แนะนำและร่วมพัฒนาการศึกษา

3.12.2 การพิจารณาความพร้อมในการจัดการศึกษาพิจารณาจากลักษณะและการแบ่งกลุ่มขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1) ลักษณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดการศึกษาอยู่แล้ว สามารถดำเนินการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเฉพาะการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชนในความรับผิดชอบของท้องถิ่นทั่วถึง ตามความต้องการของประชาชน

1.2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่ได้จัดการศึกษา ดำเนินการจัดบริการทางการศึกษาแก่ประชาชนในความรับผิดชอบของท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามความเหมาะสม ความพร้อม และความต้องการของท้องถิ่นทั้งนี้ภายใต้การประเมินความพร้อมตามเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

2) การแบ่งกลุ่มขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการกำหนดกรอบภารกิจจัดการศึกษา แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

2.1) กลุ่มความพร้อมสูง ควรดำเนินภารกิจ เช่น

2.1.1) การศึกษาก่อนพื้นฐาน

2.1.2) การศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1.3) การส่งเสริมอาชีพ/การศึกษานอกระบบ

2.1.4) กิจกรรมเด็ก เยาวชน การกีฬา นันทนาการ

- 2.1.5) บำรุงรักษาศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2.2) กลุ่มความพร้อมปานกลาง ควรดำเนินการกิจ เช่น
  - 2.2.1) การศึกษาขั้นพื้นฐาน (การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา)
  - 2.2.2) การส่งเสริมอาชีพ/การศึกษานอกระบบ
  - 2.2.3) กิจกรรมเด็ก เยาวชน การกีฬา นันทนาการ
  - 2.2.4) บำรุงรักษาศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2.3) กลุ่มความพร้อมต่ำ ควรดำเนินการกิจ เช่น
  - 2.3.1) การส่งเสริมอาชีพ/การศึกษานอกระบบ
  - 2.3.2) กิจกรรมเด็ก เยาวชน การกีฬา นันทนาการ
  - 2.3.3) บำรุงรักษาศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น
  - 2.3.4) ร่วมในการจัดการศึกษาของรัฐ

3.12.3 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะจัดการศึกษาพิจารณา

- 1) ความต้องการและข้อคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น
- 2) ความคิดเห็นของสภาท้องถิ่น
- 3) ข้อมูล ข้อเท็จจริง (จำนวนโรงเรียน จำนวนเด็ก สภาพที่ตั้ง ฯลฯ)
- 4) ข้อคิดเห็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่จะโอน
- 5) ศักยภาพของท้องถิ่น (คน เงิน วัสดุ การจัดการ) คน ได้แก่ ศักยภาพ

ในการบริหารการศึกษาของนักบริหารการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคลากรทางการศึกษา และอัตรากำลังบุคลากรทางการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เงิน ได้แก่ รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เพิ่มขึ้น และได้รับอุดหนุนจากรัฐเพิ่มขึ้น ตลอดจนได้รับสนับสนุน จากองค์กรต่าง ๆ วัสดุ ได้แก่ ความต้องการทางด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ ที่มีที่จะรับ โอน ที่จะให้มี ให้เป็น ให้เกิด ที่จะขอสนับสนุน การจัดการ ได้แก่ ศักยภาพของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวกับเรื่องความรู้ ความเข้าใจ ความสนใจ ความสามารถวิสัยทัศน์ต่อการจัดการศึกษา และการจัดโครงสร้างการบริหารการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.12.4 การใช้แผนเป็นเครื่องมือในการพัฒนา เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาระดับความพร้อมและศักยภาพแล้วจะนำแผนนโยบายตามกรอบภารกิจซึ่งสอดคล้องกับระดับความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา

และวัฒนธรรม และหรือแผนปฏิบัติการการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยยึดหลักการดำเนินการ ดังนี้

- 1) กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน ครอบคลุมภารกิจตามกฎหมาย ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่อย่างทั่วถึง
- 2) ประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดความต้องการ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ตามแผนและร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผน
- 3) ใช้แผนเป็นแนวทางในการบริหารกิจการ และสนองตอบปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม
- 4) การกำหนดกิจกรรม โครงการในแผน ต้องมุ่งหลักความเป็นไปได้และประโยชน์สูงสุดที่ประชาชนในท้องถิ่นจะได้รับ

3.12.5 การประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้อง ใช้สื่อและวิธีการทุกรูปแบบที่จะชี้แจงให้ประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรเอกชน ให้รู้จักและเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางและแผนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนา การศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือจากทุกฝ่าย

3.12.6 การระดมทรัพยากรและความร่วมมือจากทุกฝ่าย สร้างความตระหนัก ในความเป็นส่วนหนึ่งของสังคมให้แก่กลไกทางสังคมทุกส่วนทั้งกลุ่มประชาชน ภาครัฐ และเอกชน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นทุกรูปแบบ ทั้งการสนับสนุนกำลัง ภาย กำลังใจ กำลังทรัพย์ ตลอดจนความคิดเห็นหรือการติดตามตรวจสอบเพื่อให้กิจกรรมต่าง ๆ บังเกิดผลเป็นรูปธรรม

3.12.7 การเตรียมความพร้อมในการรับผิดชอบจัดการศึกษา โดยการปรับ โครงสร้างการบริหารงาน กิจกรรมด้านการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนสร้างองค์ความรู้ กรอบแนวคิด และพัฒนาเทคนิคการบริหารจัดการศึกษาให้บุคลากร ของท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน ตลอดจนจัดระบบนิเทศ ประเมินผล การดำเนินงานอย่างมีคุณภาพและประสิทธิผล

มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปีพ.ศ. 2553

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2553 : 1 – 2) ได้กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.1 ความหมายของการบริหารจัดการ

วิจิตร ศรีสะอ้าน (2540 : 11) ได้ให้ความหมายของการบริหารจัดการ หมายถึง กิจกรรมของกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมมือกันทำกิจการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยการใช้กระบวนการและทรัพยากรที่เหมาะสม

ถวิล เกื้อกูลวงศ์ (2540 : 16) ได้ให้ความหมายการบริหารจัดการ หมายถึง การแก้ปัญหาให้บรรลุตามเป้าหมาย ลักษณะของการแก้ปัญหอาจดำเนินการไปในรูปของการตัดสินใจ และหรือ การปฏิบัติก็ได้ทั้งสองประการ

ธงชัย สันติวงษ์ (2542 : 1) ได้ให้ความหมายของการบริหารจัดการ หมายถึง งานที่หัวหน้างานหรือผู้นำต้องกระทำเพื่อให้กลุ่มต่าง ๆ ที่มีคนหมู่มากอยู่ร่วมกันและร่วมกันทำงานเพื่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ประสบผลที่ตั้งไว้โดยมีประสิทธิภาพ

ประเสริฐ เชนฐพันธ์ (2542 : 3) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า หมายถึง กระบวนการในการร่วมมือกันดำเนินการของกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสม

สุธี สุทธิสมบูรณ์ และสมาน รังสิโยภยกุล (2542 : 1) ได้ให้ความหมายของการบริหาร หมายถึง การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของและวิธีการปฏิบัติ

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ (สท.) (2554 : 21 – 29) ได้กล่าวว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีมาตรฐานและคุณภาพตามหลักวิชาการ กฎหมาย ระเบียบ และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง โดยความร่วมมือสนับสนุนของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ แบ่งการบริหารจัดการเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงาน ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารบุคคล

1.2 แนวทางการการบริหารจัดการ

1.2.1 การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดประสงค์จะจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องมีความพร้อมด้านงบประมาณ อาคารสถานที่ และกำหนดให้มีโครงสร้างส่วนราชการรวมทั้งบุคลากรที่รับผิดชอบ ได้แก่ ส่วน กอง สำนักการศึกษา โดยให้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) จัดเวทีประชาคม เพื่อสำรวจความต้องการของชุมชนในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และต้องมีจำนวนเด็กเล็กอายุ 2-5 ปี ที่จะเข้ารับบริการ ไม่น้อยกว่า 20 คน

2) จัดทำโครงการและแผนจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขอความเห็นชอบสภาท้องถิ่น

3) จัดทำประกาศจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4) จัดทำแผนดำเนินงาน ได้แก่ สำรวจสำมะโนประชากรเด็กเล็กอายุ 2 – 5 ปี แผนรับนักเรียน การจัดบุคลากร การจัดชั้นเรียน และการงบประมาณ เป็นต้น

5) จัดทำระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่าด้วยการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6) รายงานการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทราบ

กรณีที่ไม่ได้มีสถานที่ก่อสร้างเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของกรรมสิทธิ์อนุญาตให้ใช้สถานที่ก่อสร้าง และการบริหารจัดการศูนย์ฯ แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2.2 การย้าย และรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1) จัดเวทีประชาคม เพื่อสำรวจความต้องการของชุมชน

2) ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนำเรื่องเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดเสนอขอความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น

3) จัดทำแผนการย้าย และรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4) จัดทำประกาศย้าย และรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5) รายงานการย้าย และรวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นทราบ

1.2.3 การยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กศึกษาวิเคราะห์เหตุผลความจำเป็นในการยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเสนอองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัด เพื่อดำเนินการ ตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 1) จัดเวทีประชาคม เพื่อสำรวจความต้องการของชุมชน
- 2) นำผลการประชาคมพิจารณาเสนอผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเสนอขอ ความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น
- 3) จัดทำประกาศยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยให้มีผลเมื่อสิ้นสุดภาคเรียน
- 4) รายงานการยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นทราบ

1.2.4 การให้บริการ การอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานศึกษาที่ให้การอบรมเลี้ยงดูจัดประสบการณ์ และส่งเสริม พัฒนาการเรียนรู้ให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนา ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสม ตามวัยตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน ดังนั้น ระยะเวลาการจัดการเรียนรู้และแนวทางการจัดการเรียนรู้ของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมเพื่อให้เด็กเล็กได้รับการศึกษาและพัฒนา เป็นไปตามวัยแต่ละช่วงอายุ สอดคล้องกับ สังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ให้เด็กเล็กพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป ดังนี้

- 1) ระยะเวลาเรียนรู้ในรอบปี การศึกษา เริ่มต้นปี การศึกษาในวันที่ 16 พฤษภาคม และสิ้นปี การศึกษาในวันที่ 15 พฤษภาคม ของปี ถัดไป โดยให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เปิดภาคเรียนรวมกันแล้วไม่ น้อยกว่า 230 วัน และปิดภาคเรียนตามปกติในรอบปี การศึกษา ดังนี้

- 1.1) ภาคเรียนที่ 1 วันเปิดภาคเรียน วันที่ 16 พฤษภาคม
วันปิดภาคเรียนวันที่ 11 ตุลาคม
- 1.2) ภาคเรียนที่ 2 วันเปิดภาคเรียน วันที่ 1 พฤศจิกายน
วันปิดภาคเรียนวันที่ 1 เมษายน ของปีถัดไป

หมายเหตุ

1. หากวันเปิดภาคเรียนตรงกับวันหยุดราชการให้เปิดเรียนในวันทำการถัดไป

2. กรณีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใดประสงค์จะเปิดและปิดภาคเรียนแตกต่างไปจากที่กำหนดไว้ตาม ข้อ 1) สามารถดำเนินการได้ตามความต้องการของชุมชนและความพร้อมขององค์กรปกครอง

3. การกำหนดระยะเวลาเรียนรู้ การเปิดและปิดภาคเรียนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำ เป็นประกาศ

2) การให้บริการส่งเสริมสนับสนุนเด็กเล็ก ได้แก่

2.1) อาหารกลางวัน

2.2) อาหารว่าง

2.3) เครื่องนอน

2.4) อาหารเสริม (นม)

2.5) วัสดุ สื่อ อุปกรณ์การศึกษา และวัสดุครุภัณฑ์

2.6) การตรวจสุขภาพเด็กเล็กประจำปี โดยบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข

2.7) บริการอื่น ๆ ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อม เช่น เป็นศูนย์ 3 วัย และหรือศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นต้น

3) การให้บริการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้เด็กเล็ก อายุ 2-5 ปี ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น หรือใกล้เคียง ได้ตามศักยภาพขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น

4) จัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ ให้เด็กเล็กมีการพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน (ด้าน ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา) เหมาะสมตามวัย ศักยภาพของเด็กแต่ละคนตาม มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านวิชาการและกิจกรรม ตามหลักสูตร

5) กรณีจำเป็นต้องใช้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อประชุม สัมมนา ฝึกอบรม จัดกิจกรรมเสริม หลักสูตร หรือกิจกรรมอื่นใดที่เป็นประโยชน์ต่อราชการและชุมชน หรือเหตุจำเป็นอื่นที่ไม่อาจเปิดเรียนได้ ตามปกติ ให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สั่งปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ไม่เกิน 15 วัน หากเป็นเหตุ พิเศษที่เกิดขึ้นจากภัยพิบัติสาธารณะ ให้ผู้บริหาร

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ ไม่เกิน 30 วัน โดยให้ทำคำสั่งปิดเป็นหนังสือ และต้องกำหนดการเรียนชดเชยให้ครบตามจำนวนวันที่ส่งปิด

6) ในระหว่างปิดภาคเรียน หรือปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามข้อ 5

ให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีคำสั่งให้หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครู ผู้ดูแลเด็ก หรือพนักงาน ช่างอื่นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มาปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเตรียมการ ด้านวิชาการ หลักสูตร การจัดการเรียนรู้อุ้แก่ เด็กเล็ก ลือ นวัตกรรม วัสดุอุปกรณ์ ต่าง ๆ การจัดสภาพแวดล้อม หรือการพัฒนาศูนย์ในด้านต่าง ๆ หรืองาน ด้านการศึกษาปฐมวัยอื่น

1.2.5 คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ประกอบด้วย บุคคลที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาคัดเลือกและแต่งตั้ง โดยกำหนด จำนวนตามความเหมาะสมจากชุมชน และผู้ดำรงตำแหน่ง ดังนี้

- 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา
- 2) ผู้นำทางศาสนา
- 3) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 4) ผู้แทนชุมชน
- 5) ผู้แทนผู้ปกครอง
- 6) ผู้แทนครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก

ให้คณะกรรมการพิจารณาเลือกกรรมการ 1 คน เป็นประธาน โดยมีหัวหน้าศูนย์พัฒนา เด็กเล็กเป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการ โดยตำแหน่ง และให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นหรือผู้ที่ ได้รับมอบหมายจากผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำรงตำแหน่งเป็นที่ปรึกษาของ คณะกรรมการมีจำนวนตามความเหมาะสม ให้คณะกรรมการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1. กำหนดแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ใน ด้านต่าง ๆ ให้ได้คุณภาพและมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตาม นโยบายและแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. เสนอแนะให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน การพัฒนาคุณภาพ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แก่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. เสนอแนะให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดตั้ง ยุบเลิก หรือย้ายรวม ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

4. พิจารณาเสนอผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกี่ยวกับการบริหารงานด้าน บุคลากร ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5. พิจารณาเสนอแผนงาน และโครงการและงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์ฯ ตามหลักวิชาการ และแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

7. ส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือการพัฒนาเด็กเล็กของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

8. ปฏิบัติหน้าที่ตามที่มีกฎหมาย ระเบียบ หรือตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และจังหวัดกำหนด

1.1.2 ด้านการบริหารงบประมาณ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารงบประมาณศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับการอุดหนุนจาก กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จากเงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ เงินรายได้ของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก ตามแนวทางดังนี้

1) งบประมาณที่ได้รับการอุดหนุนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

2) งบประมาณเงินรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3) งบประมาณเงินรายได้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนำเงิน รายได้ของสถานศึกษาไปจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น พ.ศ. 2551 และหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

4) การจัดหาสื่อ หนังสือ วัสดุ อุปกรณ์การเรียน และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง วิธีดำเนินการ

5) การเบิกจ่ายงบประมาณ

ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กถือปฏิบัติตามระเบียบ ดังต่อไปนี้

5.1) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยวิธีการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น พ.ศ. 2541 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 และ 3) พ.ศ. 2543

5.2) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการรับเงิน การเบิกจ่ายเงิน การฝากเงิน การเก็บรักษาเงิน และการตรวจเงินขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548

5.3) ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการนำเงินรายได้ของ สถานศึกษาไปจัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2551

5.4) ระเบียบ หนังสือสั่งการของกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองส่วน ท้องถิ่น และหนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.3 การบริหารงานบุคคล

1.3.1 การสรรหา และเลือกสรร และการปรับสถานภาพ

1.3.2 การคัดเลือกหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.3.3 การกำหนดค่าตอบแทน สิทธิ สวัสดิการ

1.3.4 การประเมินผลการปฏิบัติงาน

การประเมินผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ผู้ดูแลเด็ก และ ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก เพื่อนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในเรื่องการเลื่อน ค่าตอบแทน การต่อสัญญาจ้าง และอื่น ๆ ให้เป็นไปตามประกาศ คณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่น เรื่องมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับพนักงานจ้าง หนังสือกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และหนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.3.5 การพัฒนานุเคราะห์

ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีการปฐมนิเทศหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ผู้ดูแลเด็ก และผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็กที่ได้รับการแต่งตั้งใหม่รวมทั้งการอบรม และศึกษาดูงาน การนิเทศติดตาม การดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และส่งเสริมสนับสนุน การให้ทุนการศึกษาแก่หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็ก เล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก และ พนักงานจ้างในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามหลักเกณฑ์และฐานะการ คลังขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น พัฒนาความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเพื่อยกระดับ คุณภาพการศึกษา และการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

โดยสรุป มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง การปฏิบัติ เกี่ยวกับการจัดระบบการบริหารงานที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้งบประมาณ การแต่งตั้งคณะกรรมการ

บริหาร การบริหารงบประมาณเพื่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างเหมาะสมและมีการกำหนดงบประมาณที่มีความจำเป็น การจัดซื้อวัสดุการศึกษา ที่เพียงพอต่อการใช้ในการเรียนการสอน การกำหนดนโยบายและวางแผนงานการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

2. ด้านบุคลากร

2.1 ความหมายของการบริหารบุคคล

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการบริหารบุคคล ไว้ดังนี้

บีช (Beach, 1995 : 54 ; อ้างถึงใน บรรยงค์ โตจินดา, 2547 : 13) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง การวางแผนนโยบาย การกำหนดแผนงาน การเลือกสรร การฝึกอบรมการกำหนดค่าตอบแทน การจัดอัตราค่าจ้าง การเสริมสร้างแรงจูงใจ การเสริมสร้างภาวะผู้นำตลอดจนการเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์และบรรยากาศในการปฏิบัติงานของบุคคลในหน่วยงาน

ซีมีเมอร์เฮรน (Schemerhorn, 1999 : G-4 ; อ้างถึงใน บรรยงค์ โตจินดา, 2547 : 13) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management : HRM) เป็นขั้นตอนของการจูงใจ (Attracting) การพัฒนา (Developing) และการธำรงรักษา (Maintaining) พนักงานให้ มีไหวพริบปฏิภาณและมีพลังในการทำงาน

ธงชัย สันติวงษ์ (2542 : 1) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง การกิจของผู้บริหารทุกคน (และของผู้ชำนาญการด้านบุคคลกร โดยเฉพาะ) ที่มุ่งปฏิบัติในกิจกรรมทั้งปวงที่เกี่ยวกับบุคลากร เพื่อให้มีปัจจัยด้านบุคคล

สมาน รังสิโยธยกุล (2542 : 27) ให้ความหมายของการบริหารงานบุคลากรว่า หมายถึงการจัดและดำเนินการเกี่ยวกับการวางแผนเกี่ยวกับตัวบุคคลที่ปฏิบัติงานในองค์การ ตั้งแต่การสรรหาผู้มีความรู้ความสามารถที่มีจำนวนเพียงพอเข้ามาดำเนินงานให้เกิดประโยชน์เต็มที่ ตลอดทั้งการบำรุงรักษาส่งเสริมและพัฒนาสมรรถภาพของผู้ปฏิบัติงาน ให้สามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามความมุ่งหมายขององค์การ

เสนาะ ดิยาวี (2542 : 12-13) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารงานบุคคลไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชน ประกอบด้วย ปัจจัยสำคัญ 4 ประการคือ คน เงิน วัสดุ สิ่งของ และการจัดการ ปัจจัย 4 ประการดังกล่าวนี้ คน นับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นผู้นำปัจจัยอื่นอีก 3 ประการไปบริหารงานให้เกิดผลออกมา การบริหารงานบุคลากร เป็น

การบริหารหรือการจัดการที่เกี่ยวกับตัวบุคคลหรือผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อจะเลือกสรรผู้ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงานให้มีจำนวนเพียงพอ เพื่อให้การใช้คนให้เกิดประโยชน์เต็มที่ และรักษากำลังแรงงาน ตลอดจนการบำรุงรักษาส่งเสริมสมรรถภาพและบรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายขององค์กร การบริหารงานบุคคลากรเป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับนโยบายการวางแผน โครงการ ระเบียบและวิธีดำเนินการเกี่ยวกับบุคคล เพื่อประโยชน์และบำรุงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ และปริมาณที่เพียงพอ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ การบริหารงานนั้นผู้บริหารไม่สามารถที่จะดำเนินงานทั้งหมดให้สำเร็จโดยลำพังได้ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ร่วมงานหรือบุคคลากรเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการบริหาร

สมพงษ์ เกษมสิน (2543 : 13) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานบุคคลากรว่า หมายถึงศิลปะในการเลือกสรรคนใหม่และใช้คนเก่าให้ได้ผลงานสูงสุดทั้งปริมาณและคุณภาพ

อรุณ บุญมาก (2547 : 744) ได้กล่าวว่า การบริหารงานบุคคลเป็นทั้งศาสตร์และศิลปะ สามารถจัดเป็นหมวดหมู่ได้ซึ่งได้แก่กิจกรรมทางการบริหาร กระบวนการบริหาร เป็นต้น และสามารถให้เหตุผลเป็นเครื่องมือปฏิบัติงาน ความหมายของการบริหารงานบุคคลมีความหมายหลายประการ เช่น

1. เป็นการจัดการ โดยมนุษย์
2. เป็นการตัดสินใจและเป็นกระบวนการของการรวบรวม และแจกแจงทรัพยากรเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ตั้งไว้
3. เป็นความร่วมมือและประสานงานกันระหว่างมนุษย์ และทรัพยากรทางวัตถุอื่นๆ เพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ขององค์กร
4. เป็นการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยอาศัยปัจจัย ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานนั้น
5. เป็นการใช้ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น และเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการบริหารจะต้องมี

5.1 เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์

5.2 ทรัพยากร

5.3 การประสานงาน

นพพจน์ บุญจิตราดุลย์ (2549 : 9) การบริหารงานบุคคล ตามความหมาย กลาง ๆ คือ การกำหนดคน โยบาย การวางแผน ตลอดจนการกำหนดวิธีการต่าง ๆ เกี่ยวกับบุคคล หรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรนั้น เพื่อจัดหาให้ได้มาซึ่งบุคคลที่มีความเหมาะสม ทำงานให้ได้ผล สมความมุ่งหมายขององค์กรนั้นๆ ดังนั้น การบริหารงานบุคคล จึงเป็นเรื่องที่จะต้องกระทำกัน ตั้งแต่ หากคนมาทำงานและทำให้คนๆ นั้น รักองค์กร ตั้งใจทำงานให้องค์การด้วยดีมี ประสิทธิภาพตราบนานคนๆ นั้นออกจากงานไป

วิไลวรรณ ยะสินธุ์ (2552 : 13) ได้ให้ความหมายการบริหารงานบุคคลว่า หมายถึง งานที่เกี่ยวกับตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ในองค์กร นับตั้งแต่การสรรหา การรับสมัคร การสอบคัดเลือก การบรรจุแต่งตั้ง การโอนการย้าย การฝึกอบรม การประเมินผลการ ปฏิบัติงาน การพิจารณาความดีความชอบ การเลื่อนตำแหน่ง การจัดชั้นและตำแหน่งตามหน้าที่ และระดับความรับผิดชอบของงาน การกำหนดอัตราเงินเดือน ค่าจ้าง การจัดสวัสดิการ การ ปกครองบังคับบัญชา การดำเนินงานทางวินัย การให้พ้นจากตำแหน่ง การช่วยเหลืออำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนการให้สินน้ำใจ การให้รางวัล บำเหน็จบำนาญ เมื่อออกจากงาน

2.2 แนวทางการบริหารงานด้านบุคคล

2.2.1 หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รับผิดชอบดูแลบุคลากร ในศูนย์พัฒนาเด็ก เล็ก รวมถึงการดำเนินงาน ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้เป็นไปตามนโยบายและ แผนงานที่วางไว้อย่างถูกต้อง ตามหลักวิชาการ ได้แก่ งานบุคลากรและการบริหารจัดการ งาน อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม งานวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร งานการมีส่วนร่วมและ การสนับสนุนจากชุมชน งานธุรการ การเงินและพัสดุ และงานอื่นที่เกี่ยวข้องที่ได้รับมอบหมาย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) รับผิดชอบดูแลบุคลากร ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึง การดำเนินงาน ในศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบาย แผนงาน และ วัตถุประสงค์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2) วางแผนพัฒนาการศึกษา ประเมินและจัดทำรายงานเกี่ยวกับการ ดำเนินงานของศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก เช่น จัดทำแผนงาน โครงการ และงบประมาณในการ ส่งเสริมและพัฒนาศูนย์เด็กเล็กทุกด้าน อย่างต่อเนื่อง

3) จัดทำและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย การจัดกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี และการวัดผลประเมินผล

4) จัดทำภาระงานของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก รวมถึงประเมินผล การปฏิบัติงาน ตาม มาตรฐานด้านบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และส่งเสริมสนับสนุน บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีการ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5) ประสานความร่วมมือกับชุมชน ในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา และพัฒนาศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก

6) เป็นผู้แทนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในกิจการทั่วไป และประสานเครือข่าย การพัฒนาเด็ก ปฐมวัย

7) นิเทศ ส่งเสริมสนับสนุน การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูผู้ดูแล เด็กและผู้ช่วยครู ผู้ดูแลเด็ก

8) จัดทำระบบประกันคุณภาพภายในและรายงานประเมินตนเอง

9) ปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

2.2.2 ครูผู้ดูแลเด็ก

1) กรณีมีสถานภาพเป็นข้าราชการ/พนักงานครูส่วนท้องถิ่น

คุณสมบัติเฉพาะสำหรับผู้ดำรงตำแหน่ง

1.1) มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา ทุกสาขาวิชาเอก หรือ ทางอื่นที่ ก.ท. กำหนด เป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งนี้และ

1.2) ได้ปฏิบัติงานหรือเคยปฏิบัติงานเกี่ยวกับการทำงานดูแลพัฒนาเด็ก ปฐมวัยของท้องถิ่น ติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี โดยมีหนังสือรับรองการปฏิบัติงาน จากนายจ้างหรือหน่วยงาน ซึ่งระบุถึง ลักษณะงานและระยะเวลาที่ได้ปฏิบัติงาน และ

1.3) มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู

2) กรณีมีสถานภาพเป็นพนักงานจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มี คุณสมบัติการคัดเลือกและแต่งตั้งตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กำหนด บทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียน ปฏิบัติงานทางวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับ มอบหมาย ดังนี้

2.1) ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ และส่งเสริม การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย วิธีการที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2) จัดอบรมสั่งสอนและจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์ และ คุณลักษณะตามวัย

- 2.3) ปฏิบัติงานวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 2.4) ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือผู้เรียน
- 2.5) ปฏิบัติงานความร่วมมือกับเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย
- 2.6) อบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรกำหนด
- 2.7) จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 2.8) จัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
- 2.9) จัดทำวิจัยในชั้นเรียน
- 2.10) จัดหา/ผลิตสื่อ นวัตกรรมการเรียนการสอน
- 2.11) จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผล
- 2.12) ประสานสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับผู้ปกครอง ชุมชน
- 2.13) พัฒนาคณะเองให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี เพื่อ

พัฒนาผู้เรียน

- 2.14) จัดให้มีการประเมินพัฒนาการผู้เรียน
- 2.15) จัดระบบธุรการในชั้นเรียน
- 2.16) รวบรวมผลงานรายงานผลการปฏิบัติงานตามลำดับ
- 2.17) ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

3) ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก

คุณสมบัติเฉพาะสำหรับผู้ดำรงตำแหน่ง

มีคุณสมบัติทั่วไปและคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งตามประกาศ

คณะกรรมการกลางพนักงาน ส่วนท้องถิ่นกำหนด และระเบียบ หนังสือสั่งการอื่น ๆ
ที่เกี่ยวข้อง

สถานภาพ เป็นพนักงานจ้างทั่วไป หรือพนักงานจ้างตามภารกิจ
บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

- 3.1) สนับสนุนช่วยเหลือการปฏิบัติงานร่วมกับครูผู้ดูแลเด็ก
- 3.2) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

4) พนักงานจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่อื่นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ประกอบด้วย

4.1) ชุรการ การเงิน พัสดุ

4.2) ผู้ประกอบอาหาร

4.3) ภารโรง

4.4) ยามรักษาความปลอดภัย

4.5) พนักงานจ้างตำแหน่งอื่น ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นว่า

จำเป็น

5) คุณสมบัติเฉพาะสำหรับผู้ดำรงตำแหน่ง

มีคุณสมบัติทั่วไป และคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งตามประกาศคณะกรรมการกลาง พนักงานส่วนท้องถิ่นกำหนด และระเบียบ หนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สถานภาพ เป็นพนักงานจ้างทั่วไป หรือพนักงานจ้างตามภารกิจ
มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

5.1) ชุรการ การเงิน พัสดุ มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

5.1.1) ทำหน้าที่ชุรการ การเงิน และพัสดุของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตาม
ระเบียบ หนังสือ สั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

5.1.2) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าศูนย์พัฒนา
เด็กเล็ก

5.2) ผู้ประกอบการ มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

5.2.1) ประกอบอาหารให้ถูกสุขลักษณะ ถูกอนามัย ตามหลัก
โภชนาการ สำหรับเด็ก เล็ก แต่งกายสะอาดเรียบร้อย มีสุขภาพดีไม่เป็น โรคติดต่อ จัดสถานที่
ประกอบอาหารและเครื่องครัวให้ สะอาดเป็นระเบียบ มีการจัดเก็บขยะถูกสุขลักษณะ

5.2.2) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าศูนย์พัฒนา
เด็กเล็ก

5.3) ภารโรง มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

5.3.1) ทำความสะอาด รักษาความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย
ดูแลซ่อมแซม บำรุงรักษาอาคารสถานที่ และทรัพย์สินให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้และมีความ
ปลอดภัยสำหรับเด็กเล็กใน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5.3.2) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าศูนย์พัฒนา
เด็กเล็ก

5.4) ยามรักษาความปลอดภัย มีบทบาทหน้าที่ ดังนี้

5.4.1) ดูแลรักษาความปลอดภัยของทรัพย์สิน บุคลากร และเด็กเล็ก
ในศูนย์พัฒนาเด็ก เล็ก

5.4.2) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้าศูนย์
พัฒนาเด็กเล็ก

6) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหัวหน้าส่วนราชการของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือ ว่าเป็นผู้ที่ มีบทบาทสำคัญในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน ดังนั้นผู้บริหารองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น และหัวหน้าส่วนราชการขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นควรมีบทบาทหน้าที่
ดังนี้

6.1) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ได้แก่ นายกององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และรองนายกององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นที่ ได้รับมอบหมายการกำกับดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

6.2) หัวหน้าส่วนราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ได้แก่ ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารการศึกษา และ
เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดยสรุป มาตรฐานด้านบุคลากร หมายถึง การปฏิบัติเกี่ยวกับการกำหนดคุณสมบัติ
บทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนา
เด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็กมีคุณสมบัติครบถ้วน ตามคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง มีความรับผิดชอบ
มุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน มีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตนเองและ
แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอย่างสม่ำเสมอ ปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจและงานที่ได้รับมอบหมาย
เป็นอย่างดีมีการประเมินพัฒนาการเด็กที่สอดคล้องกับสภาพจริงและเหมาะสมกับวัย
คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ความดูแล เอาใจใส่ในการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก

3.1 ความหมาย

โสภณ คำนิ่งเนตร (2546 : 49) ได้กล่าวว่า การบริหารจัดการด้านอาคาร
สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย หมายถึง การกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนา

เด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เกี่ยวกับพื้นที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สิ่งแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอกตัวอาคาร รวมทั้งความปลอดภัย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547 : 25) ได้กล่าวถึง มาตรฐานขั้นพื้นฐาน ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย หมายถึง การกำหนดมาตรฐานสำหรับ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ได้แก่ มีอาคารสถานที่ที่สะอาดแสงสว่างเพียงพออากาศถ่ายเท มีห้องน้ำ ห้องอาบน้ำ สำหรับเด็กเล็ก มีที่จอดรถ สะดวกสบายมีสนามเด็กเล่นและมีอุปกรณ์เพื่อความปลอดภัย

รูสโซ (Rousseau, 1987 : 127 ; อ้างถึงใน อนันต์ชัย พงศ์สุวรรณ, 2553 : 128) ได้ให้แนวคิดว่าการจัดการศึกษาควรยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ส่วนวิธีสอนให้นับปฏิบัติจริงโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคมที่เป็นจริง หน้าที่ของครูผู้สอนคือ ต้องหาวิธีสอนที่ทำให้เด็กรู้สึกว่าวิชาการต่างๆ เป็นของง่าย และเน้นการบูรณาการเนื้อหาวิชาที่สอน

คิวอี้ (Dewey, 1997 : 141 ; อ้างถึงใน อนันต์ชัย พงศ์สุวรรณ, 2553 : 129) ได้กล่าวว่าการจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ ทั้งกับสื่อวัสดุ และกับกลุ่มบุคคล โดยเฉพาะการทำงานร่วมกับกลุ่มจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทางสังคม ทั้งนี้เนื่องจากการที่รับรู้ปฏิบัติการได้ตอบจากผู้อื่น สำหรับ

เฮส และ ครอฟท์ (Hess and Cloft, 1993 : 179 ; อ้างถึงใน อนันต์ชัย พงศ์สุวรรณ, 2553 : 129) ได้อธิบายถึงการเรียนรู้ทางสังคมของเด็กเล็ก ๆ ว่า เด็กจะเรียนรู้ และมีประสบการณ์ทางสังคมจากการเล่นกับกลุ่ม ในการเล่นนี้เด็กจะได้สังเกตพฤติกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ปฏิบัติการตอบสนอง และความสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ สิ่งนี้จะทำให้เด็กได้รู้ว่า คนอื่นรู้สึก คิด และเห็นอย่างไร เฮส และ ครอฟท์ (Hess and Cloft, 1981 : 4)

3.2 แนวทางการบริหารงาน

3.2.1 ด้านอาคารสถานที่

1) ที่ตั้ง

1.1) สถานที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรอยู่ในพื้นที่ที่มีขนาดเหมาะสม และไม่อยู่ในพื้นที่ อาจ เสี่ยงอันตราย เช่น บริเวณชนถ่ายแก๊ส น้ำมัน สารเคมีหรือสารพิษ ฌาปนกิจสถาน มลภาวะทางอากาศ แสง และเสียงที่มากเกินไป หากไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ต้องมีมาตรการป้องกันอุบัติเหตุ ตามมาตรฐานความ จำเป็นและเหมาะสม

1.2) ไม่ควรอยู่ใกล้ถนน หรือใกล้ทางรถไฟ โดยเฉพาะที่มีการจราจรคับคั่ง หากมีความจำเป็น ต้องสร้างให้ห่างจากแนวถนนไม่น้อยกว่า 20 เมตร และมีรั้วป้องกันอันตราย

1.3) พื้นที่ก่อสร้างควรเป็นพื้นที่ที่สามารถรับน้ำหนักอาคารได้อย่างปลอดภัย และเป็นพื้นที่ที่น้ำท่วมไม่ถึง

2) จำนวนชั้นของอาคาร

อาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรเป็นอาคารชั้นเดียว หากเป็นอาคาร 2 ชั้น ต้องมีมาตรการป้องกัน อุบัติเหตุ อุบัติภัย และอัคคีภัยที่อาจเกิดขึ้น และความสูงของห้องจากพื้นถึงเพดาน ไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร

3) ทางเข้า-ออกตัวอาคาร

ทางเข้า-ออกจากตัวอาคาร มีความกว้างที่สามารถเคลื่อนย้ายเด็กออกจากตัวอาคารได้สะดวก หากเกิดอุบัติเหตุ หรือภาวะฉุกเฉินต่าง ๆ

4) ประตู-หน้าต่าง

ประตู-หน้าต่าง ต้องมีความแข็งแรง อยู่ในสภาพใช้งานได้ดี มีขนาดและจำนวนเหมาะสมกับ ขนาดพื้นที่ของห้อง ความสูงของขอบหน้าต่าง ควรสูงจากพื้น ไม่น้อยกว่า 80.00 เซนติเมตร นับจากพื้น และ หน้าต่างมีความกว้างและความสูงไม่น้อยกว่า 1 เมตร เพื่อให้เด็กมองเห็นสิ่งแวดล้อมได้กว้างและชัดเจน ไม่ควรมีสสิ่งกีดขวางใด ๆ มาปิดกั้นช่องทางลมและแสงสว่าง

5) บันได

ไม่ลาดหรือชันเกินไป ควรมีความกว้างแต่ละช่วงไม่น้อยกว่า 1 เมตร ลูกตั้งของบันไดสูงไม่เกิน 17.5 เซนติเมตร ลูกนอนกว้างไม่น้อยกว่า 20 เซนติเมตร บันไดทุกชั้นตอนมีลูกกรง และราวบันไดมี ขนาดเหมาะสมกับมือเด็ก และระยะห่างของลูกกรงต้องไม่เกิน 17 เซนติเมตร ทั้งนี้ให้คำนึงถึงความ ปลอดภัยของเด็กเป็นสำคัญ เช่น ปิดกั้นช่องบันได และช่องลูกกรง บัน ได (ช่องที่เป็นช่วงอันตรายอยู่ระหว่าง 9-23 เซนติเมตร)

6) พื้นที่ใช้สอยภายใน

พื้นที่ใช้สอย ต้องจัดให้มีบริเวณพื้นที่ในอาคารที่สะอาด ปลอดภัย และเพียงพอเหมาะสมกับ การทำกิจกรรมของเด็ก เช่น การเล่น การเรียนรู้ การรับประทานอาหาร และการนอน โดยแยกเป็นสัดส่วน จากห้องประกอบอาหาร ห้องส้วม และที่พักของเด็กป่วย เฉลี่ยพื้นที่ใช้สอย 2.00 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน หากไม่สามารถแยกเป็นแต่ละห้องได้ อาจจัด

รวมเป็นห้องอเนกประสงค์ โดยใช้พื้นที่เดียวกันแต่ต่างเวลา และปรับเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ตามความเหมาะสม และข้อจำกัดของพื้นที่ โดยมีแนวทางดังนี้

6.1) บริเวณพื้นที่สำหรับการนอน ต้องคำนึงถึงความสะดวกเป็นหลัก อากาศถ่ายเทได้ สะดวก และอุปกรณ์เครื่องใช้เหมาะสมกับจำนวนเด็ก มีพื้นที่เฉลี่ยประมาณ 2.00 ตารางเมตร ต่อเด็ก 1 คน

6.2) บริเวณพื้นที่สำหรับการเล่นและพัฒนาเด็ก สภาพพื้นที่ทุกห้องต้องไม่ลื่นและไม่ชื้น ควรเป็นพื้นไม้หรือวัสดุที่มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ ทำความสะอาดง่าย และอยู่ในสภาพที่สะอาดอยู่เสมอ จัดวางสิ่งของ เครื่องใช้ เช่น ตู้โต๊ะ เป็นระเบียบ และมีการยึดติดกับผนังหรือพื้นอย่างมั่นคง ในกรณีนี้

6.3) บริเวณพื้นที่รับประทานอาหาร ต้องคำนึงถึงความสะดวกเป็นหลัก มีอากาศถ่ายเทได้ สะดวก มีแสงสว่างเหมาะสม มีอุปกรณ์เครื่องใช้ที่เพียงพอ และเหมาะสมกับจำนวนเด็ก ทั้งนี้บริเวณ ห้องอาหาร โต๊ะ เก้าอี้ที่ใช้สำหรับรับประทานอาหาร ต้องทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ และควรจัดให้มี วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่ใช้มีขนาดเหมาะสมกับเด็ก มีสภาพแข็งแรง และใช้งานได้ดี

6.4) บริเวณสถานที่ประกอบอาหารหรือห้องครัว ต้องแยกห่างจากบริเวณพื้นที่สำหรับเด็กพอสมควร มีเครื่องใช้ที่จำเป็น รวมทั้งที่ล้าง และเก็บภาชนะเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ถูกสุขลักษณะ โดยเน้น เรื่องความสะดวกและความปลอดภัยเป็นหลัก

6.5) ห้องปฐมพยาบาล ต้องแยกเป็นสัดส่วน มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล ครุฑยา เครื่องกัมที่ที่ จำเป็น และขณะอยู่ในห้องปฐมพยาบาลเด็กต้องอยู่ในสายตาของครูผู้ดูแลเด็ก หรือผู้ช่วยผู้ดูแลเด็ก ตลอดเวลา กรณีไม่สามารถจัดห้องปฐมพยาบาลเป็นการเฉพาะได้ ต้องจัดให้มีที่ปฐมพยาบาลแยกเป็น สัดส่วนตามความเหมาะสม

6.6) บริเวณพื้นที่สำหรับใช้ทำความสะอาดเด็ก ต้องจัดให้มีบริเวณที่ใช้สำหรับทำความสะอาด สะอาดเด็ก และมีอุปกรณ์ที่จำเป็นตามสมควร อย่างน้อยต้องมีที่ล้างมือและแปรงฟัน ในขนาดระดับความสูง

6.7) ห้องส้วมสำหรับเด็กต้องจัดให้มีห้องส้วมสำหรับเด็ก โดยเฉลี่ย 1 ที่ต่อเด็ก 12 คน โถ ส้วมต้องมีขนาดเหมาะสมกับตัวเด็ก มีฐานส้วมที่เด็กสามารถก้าวขึ้นลงได้ง่าย ห้องมีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก พื้นไม่ลื่น หากมีประตูจะต้องไม่ใส่กลอนหรือกุญแจและมีส่วนสูงที่สามารถเห็น เด็กได้จากภายนอก หากห้องส้วมอยู่ภายนอกอาคารจะต้องไม่ตั้งอยู่ในที่ลับตาคน กรณีไม่สามารถทำห้อง ส้วมสำหรับเด็กเป็นการเฉพาะได้

อาจดัดแปลงห้องส้วมที่มีอยู่แล้ว ให้เหมาะสม และปลอดภัยสำหรับเด็ก แยกเป็นสัดส่วนสำหรับเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง

6.8) ห้องอเนกประสงค์ สำหรับใช้กิจกรรมพัฒนาเด็ก การรับประทานอาหารหรือการนอน คำนึงถึงความสะดวก และการจัดพื้นที่ใช้สอยให้เหมาะสมกับลักษณะของกิจกรรมหากเป็นอาคารชั้นเดียวต้องมีฝ้าใต้หลังคา หากเป็นอาคารที่มีมากกว่า 1 ชั้น ควรจัดให้ชั้นบนสุดมีฝ้าใต้หลังคา โดยมีความสูงจากพื้นถึงเพดานไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร แต่กรณีที่มีความสูงเกินกว่า 2.00 เมตร อาจไม่มีฝ้าใต้เพดานก็ได้

6.9) การกำจัดสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ จัดเก็บในภาชนะที่มีฝาปิดมิดชิด และนำออกไปทิ้ง ภายนอกอาคารทุกวัน

3.2.2 ด้านสิ่งแวดล้อม

1) ภายในอาคาร

1.1) แสงสว่าง ควรเป็นแสงสว่างจากธรรมชาติ สม่ำเสมอทั่วทั้งห้อง เพื่อต่อการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก เช่น มีแสงสว่างเพียงพอ ในการอ่านหนังสือได้อย่างสบายตา ไม่ควรให้เด็กอยู่ในห้องที่ใช้แสงสว่างจากไฟฟ้าต่อเนื่องนานกว่า 2-3 ชั่วโมง เพราะจะทำให้เกิดภาวะเครียดและมีผลถึงฮอร์โมนการเติบโต ของเด็ก

1.2) เสียง เสียงต้องอยู่ในระดับไม่ดังเกินไป อาคารควรตั้งอยู่ในบริเวณที่ระดับเสียงเหมาะสม

1.3) การถ่ายเทอากาศ ควรมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก โดยมีพื้นที่ของหน้าต่าง ประตู และช่องลม รวมกันแล้วไม่น้อยกว่า ร้อยละ 20 ของพื้นที่ห้อง กรณีที่เป็นห้องกระจกหรืออยู่ในบริเวณโรงงานที่มีมลพิษ ต้องมีเครื่องฟอกอากาศและมีเครื่องปรับอากาศอย่างเหมาะสม บริเวณศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นเขตห้ามสูบบุหรี่ตามกฎหมาย

2) ภายนอกอาคาร

2.1) รั้ว ควรมีรั้วกั้นบริเวณให้เป็นสัดส่วน เพื่อความปลอดภัยของเด็ก และควรมีทางเข้า-ออก ไม่น้อยกว่า 2 ทาง กรณีมีทางเดียวต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 2.00 เมตร

2.2) สภาพแวดล้อมและมลภาวะ ควรมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ และควรตั้งอยู่ห่างจากแหล่ง ระบายน้ำ ฝุ่นละออง หรือเสียงที่รบกวน มีการจัดระบบสุขาภิบาล การระบายน้ำ การระบายอากาศ และ การจัดเก็บสิ่งปฏิกูลให้เหมาะสม ไม่ปล่อยให้เป็นที่แหล่งเพาะ หรือแพร่เชื้อโรค โดยเฉพาะต้องกำจัดสิ่ง ปฏิกูลทุกวัน

2.3) พื้นที่เล่นกลางแจ้ง ต้องมีพื้นที่เล่นกลางแจ้ง เฉลี่ยไม่น้อยกว่า 2.00 ตาราง ต่อจำนวนเด็ก 1 คน โดยจัด ให้มีเครื่องเล่นกลางแจ้งที่ปลอดภัย และมีจำนวนเพียงพอสำหรับเด็ก ในกรณีที่ไม่สามารถจัดให้มีที่เล่นกลางแจ้ง เป็นการเฉพาะ หรือในสถานที่อื่น ๆ ได้ ควรปรับใช้ในบริเวณที่ร่มแทน โดยมีพื้นที่ตามเกณฑ์กำหนดหรือ อาจจะจัดกิจกรรมกลางแจ้งสำหรับเด็กในสถานที่อื่น ๆ ที่เหมาะสม เช่น ในบริเวณลานวัด หรือในสวนสาธารณะในกรณีที่น่าเด็กออกไปเล่นนอกศูนย์ จะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและการดูแลอย่างใกล้ชิด เป็นสำคัญ โดยให้เด็กมีกิจกรรมกลางแจ้งอย่างน้อย 1 ชั่วโมง ในแต่ละวัน

2.4) ระเบียง ต้องมีความกว้างของระเบียงไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร หากมีที่นั่งตามระเบียงต้องกว้าง ไม่น้อยกว่า 1.75 เมตร ขอบระเบียงต้องสูงจากที่นั่งไม่น้อยกว่า 70.00 เซนติเมตร กรณีที่มีอาคารสูง 2 ชั้นขึ้นไป ควรมีลูกกรงกั้นเพื่อความปลอดภัยของเด็ก นอกจากนี้ควรตรวจสอบสภาพความคงทน แข็งแรง และ สภาพการใช้งานให้ปลอดภัยสำหรับเด็กอยู่เสมอ

โดยสรุป มาตรฐานด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย หมายถึง การปฏิบัติ เพื่อใช้สถานที่ที่มั่นคงแข็งแรง ถูกสุขลักษณะ ตามมาตรฐานที่กำหนด การจัดพื้นที่ใช้สอยภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความสะอาด ปลอดภัย และเพียงพอเหมาะสมกับการทำกิจกรรมของเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดให้มีแสงสว่าง การถ่ายเทอากาศได้สะดวก และไม่เสียงดัง ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดให้มีรั้วกั้นบริเวณเพื่อความปลอดภัยของเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดสภาพแวดล้อมภายนอกที่ปลอดภัยถูกสุขลักษณะ ไม่มีมลภาวะเป็นพิษรบกวนเด็ก จัดพื้นที่เล่นกลางแจ้ง มีความปลอดภัยและเพียงพอกับจำนวนเด็ก มีมาตรการป้องกันความปลอดภัย และมีมาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน

4. ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร

4.1 ความหมาย

มีนักวิชาการ ได้กล่าวถึงงานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ดังนี้
กรมวิชาการ (2545 : 43) กล่าวถึง หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ได้กำหนดหลักสูตรและขอบข่ายการการจัดกิจกรรมประจำวัน ไว้ เพื่อให้ครูใช้เป็นหลักในการออกแบบกิจกรรมประจำวันของครูเอง ให้สอดคล้องกับสภาพสถานะของชุมชนท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่นั้นหมายความว่าตารางกิจกรรมประจำวันที่ดีเหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด สถานศึกษาจะต้องเป็นผู้พิจารณาเลือกหรือออกแบบเอง โดยใช้หลักการและขอบข่ายการจัดกิจกรรมประจำวันเป็นหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกำหนดไว้

กระทรวงศึกษา (2546 : 18) ได้กล่าวว่า งานวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตรเป็นการการบริหารงานด้านวิชาการและการนำหลักสูตร ไปใช้ ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนการเตรียมการหลักสูตร การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรและการประเมินผลหลักสูตร เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพสูงสุด

โสภณ คำนิ้งเนตร (2546 : 43) ได้กล่าวว่า งานวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตรเป็นการบริหารงานการใช้หลักสูตร แบ่งเป็น การเตรียมการ การดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรและการประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตร

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547 : 38) ได้กล่าวถึงมาตรฐานขั้นพื้นฐานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร หมายถึง การกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีหลักสูตรที่พัฒนาเด็กให้มีคุณภาพ มีอุปกรณ์เครื่องเขียนมีอุปกรณ์ของเล่นการส่งเสริมการพัฒนาด้านทักษะ มีกิจกรรมให้ผู้ปกครองเข้าร่วมมีการส่งเสริมครูผู้ดูแลเด็กเข้าอบรมเพื่อพัฒนาความรู้อยู่เสมอ

สันต์ ธรรมบำรุง (2547 : 157) ได้กล่าวว่า กล่าวถึง งานวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตรเป็นการบริหารงานด้านวิชาการ และนำหลักสูตรไปใช้ซึ่งเปรียบเสมือนการบริหารกิจการทุกชนิดในโรงเรียนเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด

สุริรัตน์ คำผอย (2547 : 30) ได้กล่าวว่า งานวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตรเป็นการกำหนดแผนปฏิบัติการและปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ มีการกำหนดแนวทางการบริหารงานวิชาการและการบริหารงานทั่วไปเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ เช่น มีการจัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ มีการประเมินคุณภาพโดยองค์กรภายนอกและมีการรายงานผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นประจำ

เยาวพา เฉชะคุปต์ (2549 : 83-84) ได้ให้ความหมายในหลักการจัดงานวิชาการ และหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. งานวิชาการและการจัดหลักสูตรควรเน้นสภาพชีวิตจริง กิจกรรมที่จัดควรเปิดโอกาสให้เด็กรู้จักแก้ปัญหาและแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนอย่างอิสระ โดยครูควรสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมให้กับเด็กเพื่อให้มีร่างกายที่สมบูรณ์และมีสุขภาพจิตที่ดี

2. งานวิชาการและการจัดหลักสูตรควรเน้นการปรับตัวเด็ก เปิดโอกาสที่จะให้เด็กเรียนและทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยการแลกเปลี่ยนสิ่งของ ทั้งของเล่น ของใช้ฝึกการอดทนรอคอย และการทำสิ่ง ต่าง ๆ คนเดียวและเป็นกลุ่ม

3. การจัดประสบการณ์ควรเป็นพัฒนาการทางร่างกายให้มากที่สุด โดยให้เด็กมีโอกาสใช้กล้ามเนื้อใหญ่เล็กในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และฝึกทักษะต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย โดยครูจัดเตรียมกิจกรรม ของเล่น และสื่อการเรียนรู้หลาย ๆ อย่างไว้ให้เด็ก ได้มีโอกาสเลือก

4. หลักสูตรควรเน้นการพัฒนาสติปัญญา โดยการจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่จะเน้นการพัฒนาทางสติปัญญาและการแก้ปัญหา

5. การจัดประสบการณ์ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความรู้สึกรักคิด ความคิดสร้างสรรค์ อย่างเสรี โดยใช้วิธีหลาย ๆ อย่าง มากกว่าที่จะให้เด็กทำตามครูหรืออ่านเขียนอย่างเดียว

6. โรงเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยที่ดีควรเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง เกิดความรู้สึกละเอียดและภาพลักษณ์ที่ดีงามต่อตนเองและผู้อื่น

7. โรงเรียนสำหรับเด็กปฐมวัยควรเป็นสถานที่ที่เด็กจะมีความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย และมีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การพูดคุย ร้องเพลง เล่นอย่างอิสระ และมีการพักผ่อนอย่างเพียงพอ

8. ตารางเวลาที่ใช้ในแต่ละวันควรยืดหยุ่นตามความสนใจและความต้องการของเด็ก

9. ครูผู้สอนในชั้นเด็กปฐมวัยควรมีความรู้เกี่ยวกับมนุษยวิทยา สังคมวิทยา พัฒนาการของเด็กและจิตวิทยา

10. การให้การศึกษาแก่พ่อแม่ควรเป็นโครงการหนึ่งและเป็นแนวโน้มใหม่ที่ควรรวมอยู่ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย

11. ควรมีโครงการต่อเนื่องระหว่างโรงเรียนอนุบาลกับโรงเรียนประถม เพื่อหาแนวทางร่วมกันในการประเมินผล และเพื่อเพิ่มพูนทัศนคติและความร่วมมือระหว่างโรงเรียนอนุบาลกับโรงเรียนประถม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2553 : 20 – 35) ได้กล่าวว่า งานวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตรเป็นการการอบรมเลี้ยงดู การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และส่งเสริมพัฒนาการเด็กเล็ก อายุ 2-5 ปี เป็นภารกิจสำคัญในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เด็กเล็กได้รับ การอบรมเลี้ยงดู และได้รับการศึกษาเพื่อการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาตาม วัย และความสามารถของเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์หลักดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน (ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา)
2. เพื่อพัฒนาเด็กเล็ก ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีคุณลักษณะ และสมรรถนะตามวัย โดยองค์ ร่วมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมตามวัย
3. เพื่อส่งเสริมให้เด็กเล็กสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมี ความสุขและมีคุณภาพ
4. เพื่อแบ่งเบาภาระผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดู ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของเด็กเล็กตามบริบท และวัฒนธรรมของชุมชน สังคม ในท้องถิ่น
5. เพื่อส่งเสริมความรัก เอื้ออาทร ของสถาบันครอบครัว ชุมชน และสังคมท้องถิ่น

4.2 แนวทางในการดำเนินงาน

4.2.1 ปรัชญาการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี (5 ปี หมายถึง อายุ 5 ปี 11 เดือน 29 วัน) บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการ ของเด็กแต่ละคน ตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม-วัฒนธรรม ที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิด คุณค่าต่อตนเองและสังคม

4.2.2 หลักการ

เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการตลอดจนการเรียนรู้ อย่างเหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้น ของพัฒนาการทุกด้าน อย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ

4.3 การบูรณาการหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ให้สอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น หลักสูตรสถานศึกษาเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นโดยยึดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดการบูรณาการหน่วยการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคม วัฒนธรรม และภูมิ ปัญญาท้องถิ่น พัฒนาขึ้นมาจากการสำรวจความต้องการของบุคคลที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น โดยการศึกษา

เอกสารท้องถิ่นและงานวิจัย มาประกอบเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้มีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน

4.4 การบริหารงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร แบ่งออกเป็น 10 ด้าน ดังนี้

โดยหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และ ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับธรรมชาติและการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของเด็กเล็ก ดังนั้นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรดำเนินการจัดทำหลักสูตร ดังนี้

4.4.1 ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 และ เอกสารที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ รวมทั้งศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กและครอบครัว สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของชุมชนและ ท้องถิ่น

4.4.2 จัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยกำหนด วัตถุประสงค์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึง ประสงค์ สาระการเรียนรู้รายปี การจัดประสบการณ์ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการ สื่อและแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งจัดทำแผนการจัด ประสบการณ์ทั้งนี้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอาจกำหนดหัวข้ออื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสมและความจำเป็นของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

4.4.3 การประเมิน เป็นขั้นตอนของการตรวจสอบหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แบ่งออกเป็น การประเมินก่อนนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร องค์ประกอบของ หลักสูตรหลังจากที่ได้จัดทำแล้ว โดยอาศัยความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่าง ๆ การประเมินระหว่างการดำเนินการใช้หลักสูตรเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดี เพียงใด ควรมีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใด และการประเมินหลังการใช้หลักสูตรเป็นการประเมินเพื่อ ตรวจสอบหลักสูตรทั้งระบบหลังจากที่ใช้หลักสูตรครบแต่ละช่วงอายุเพื่อสรุปผลว่าหลักสูตรที่จัดทำควรมี การปรับปรุงหรือพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างไร

โดยสรุปด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร หมายถึง การนำการปฏิบัติเกี่ยวกับการนำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546 มาเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยบูรณาการให้สอดคล้องกับสังคมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดการศึกษาปฐมวัย โดยเน้นปฏิสัมพันธ์ที่ศิระหว่างเด็กกับผู้ใกล้ชิด มีการจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ สอดคล้องกับธรรมชาติและ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็ก มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยคำนึงถึงคุณลักษณะ

ของเด็กแต่ละวัย มีการกำหนดเวลาการจัดประสบการณ์เรียนรู้ จัดกิจกรรมประจำวันแบบบูรณาการ โดยการให้เด็กเรียนรู้ผ่านการเล่น

5. ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนทุกภาคส่วน

5.1 ความหมาย

ได้นักวิชาการที่ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมและสนับสนุนทุกภาคส่วน ดังนี้

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง (2548 : 9) ได้ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมและสนับสนุนทุกภาคส่วนเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการทำงาน จะทำให้รู้สึกผูกพันกับงานหรือองค์กร ความรู้สึกผูกพัน หรือเกี่ยวข้องหากมีการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันแล้วจะทำให้เกิดข้อผูกมัดหรือผูกพันสิ่งที่ตกลงร่วมกัน

ธานี คลังชำนาญ (2548 : 15; อ้างถึงใน สำราญ หาญสุวรรณ, 2548 : 15) กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง ผู้บริหารแบ่งอำนาจให้กับผู้ร่วมงานในองค์การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมแสดงความคิดเห็นและปฏิบัติงาน ร่วมแก้ปัญหาของการบริหารที่สำคัญด้วยการระดมพลังสมอง พลังงานอย่างเข้มแข็ง

เฉลิม เกิดโมลี (2549 : 2) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าการที่ประชาชนได้ให้คุณสมบัติส่วนตัวในด้านความรู้ความสามารถ และทรัพยากรที่มีอยู่ไปร่วมตัดสินใจในขั้นตอนต่าง ๆ ด้วยตนเอง หรือองค์กรที่ประชาชนจัดตั้งขึ้นอย่างมีเสรีและเสมอภาค

อนันต์ชัย พงศ์สุวรรณ (2553 : 14) การบริหารแบบมีส่วนร่วม นิยมเรียกย่อ ๆ ว่า PM หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotional Environment) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) ซึ่งจะนำจุดหมายของกลุ่มได้ให้สมการการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

การมีส่วนร่วม = ความร่วมมือ + การประสานงาน + การรับผิดชอบ

Participation = Cooperation + Coordination + Responsibility

หนึ่งประเภทของการมีส่วนร่วมมี 4 ประเภท คือ ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำงาน ร่วมในการรับผลประโยชน์ และร่วมในการประเมินผล

ประจวบ ลือประสาร (2542 : 24) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าในการส่งเสริมเครือข่ายชุมชนว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนตัดสินใจในภารกิจใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อประชาชน

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542 : 38) สรุปกรอบความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสร้างเครือข่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ว่า เป็นการจัดการศึกษาที่ประชาชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจในการร่วมดำเนินการ ในการร่วมสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการมีสิทธิร่วมรับประโยชน์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยนัยที่เป็นการเกี่ยวข้องโดยตรงและโดยทางอ้อม

เข้มเพชร แก่นสา (2543 : 39) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมและสนับสนุนทุกภาคส่วนว่า การประกอบกิจการใด ๆ ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ โดยให้เป็นไปตามหลัก ประชาธิปไตย โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับรู้ในขั้นตอนของกิจกรรม นับตั้งแต่การศึกษาสภาพปัญหา กำหนดจุดประสงค์ วางแผน ร่วมปฏิบัติงาน จนถึงขั้นประเมินผล พยายามสร้างจิตสำนึกให้ประชาชน ว่ากิจกรรมที่กระทำอยู่นั้น เป็นผลงานที่พวกเขาต้องรับผิดชอบกรณีที่กิจกรรมมีกลุ่มผลประโยชน์หลายกลุ่มเข้ามาเกี่ยวข้อง ต้องพยายามดึงตัวแทนของกลุ่มให้มาปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อให้ทุกฝ่ายยอมรับผลที่ตามมาของกิจกรรมนั้น

กรเกล้า แก้วโชติ (2544 : 9) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายการศึกษาของผู้ปกครอง หมายถึง การที่ผู้ปกครองตั้งใจเข้ามาให้ความร่วมมืออย่างต่อเนื่องและเป็นระบบในการให้ข้อเสนอแนะ การแสดงความคิดเห็น การร่วมวางแผนร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงานและร่วมประเมินผลด้วยเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ทั้งในด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ และด้านการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาที่โรงเรียนตั้งไว้

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547 : 25) ได้กล่าวถึงมาตรฐานขั้นพื้นฐานด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนในการสร้างเครือข่ายการศึกษา หมายถึง การกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากชุมชน เช่น ประธานชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก มีการจัดงบประมาณสนับสนุนจากชุมชน ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่เสมอ มีการนำนโยบายจากชุมชนเข้ามาปรับใช้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการนำข้อเสนอแนะจากชุมชนเพื่อนำไปสู่ นโยบายระดับสูงขึ้นไป

โสภณ กำเนิดนตร (2546 : 46) ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมและการสนับสนุน เครือข่ายการศึกษาจากชุมชน หมายถึง การกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การประชุมชี้แจงให้ราษฎรในชุมชนทราบถึงประโยชน์และความจำเป็นของการดำเนินงาน และผู้ปกครอง ประชาชน ที่เข้ามาร่วมคิด ร่วมทำร่วมแก้ปัญหา ร่วมสนับสนุนการดำเนินงาน ตลอดจนติดตามและประเมินผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และ ผู้สูงอายุ (สท.). 2554 : 21 – 29) ได้กล่าวไว้ว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐาน ในการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยอย่าง ครอบคลุม กว้างขวาง เป็นพื้นฐานของ การศึกษา เพื่อพัฒนาคนอย่างมีคุณภาพ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารและ ผู้เกี่ยวข้องของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จึงต้องส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งใน ระดับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับภาค โดยมีวัตถุประสงค์และ แนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางการ พัฒนาเด็กปฐมวัย
  2. เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มี ศักยภาพในการพัฒนาเด็กเล็ก
  3. เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานด้านพัฒนาเด็กปฐมวัย ระหว่างหัวหน้าศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้อง ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
  4. เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย
- แนวทางปฏิบัติงาน
1. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการจัดประชุม หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ระหว่างองค์การปกครองส่วน ท้องถิ่น เพื่อกำหนดแผนความร่วมมือ ในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
  2. จัดทำแผนงาน ปฏิทินงาน แนวทางการปฏิบัติงานตามกำหนดการ

3. ส่งแผนงานและปฏิทินงานให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ต้นสังกัดพิจารณาเห็นชอบ

4. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
5. ดำเนินการตามแผนงานและปฏิทินงานที่กำหนดไว้
6. สรุปและรายงานผลการดำเนินงานให้แก่องค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่นต้นสังกัด

5.2 แนวทางการดำเนินงาน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545 มาตรา 29 กำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาน ประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริม ความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มี การแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และ รู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้ สอดคล้องกับสภาพปัญหาและ ความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ พัฒนาระหว่าง ชุมชน

ในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้อง คำนึงถึงการมีส่วนร่วมกัน ทุกภาคส่วนในสังคมเพื่อให้เป็น ไปตามกฎหมาย อีกทั้งยังเป็นการ ใช้ต้นทุน ทางสังคมที่มีอยู่ในองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการ พัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นการสร้างพื้นฐานการศึกษา ให้แก่เด็กเล็ก ที่จะทำให้มีการส่งเสริมการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน ต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมจนเป็นที่ยอมรับในศักยภาพของ การบริหารจัดการ การศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระบวนการบริหารแบบการมีส่วนร่วมจึงมีความ จำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพราะจะทำให้สามารถขับเคลื่อนศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กไปสู่ มาตรฐานการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนของ สังคม ภายใต้ทักษะ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้เกี่ยวข้องที่จะทำให้เกิดความพร้อมใจที่ จะร่วมมือในการจัดการศึกษาของ ศูนย์พัฒนาเด็ก เล็กให้ก้าวหน้าต่อไปบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรรัฐ สถาบันการศึกษา และ ศาสนา สามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้ดังนี้

5.2.1 ด้านวิชาการ

- 1) ให้คำแนะนำปรึกษาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โครงการพัฒนาต่าง ๆ ตามแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 2) ให้คำแนะนำปรึกษา สนับสนุนทรัพยากรในการทำกิจกรรม เช่น ศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กให้กับผู้ปกครองและครู
- 3) ให้คำแนะนำหรือมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 4) ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชน ท้องถิ่น ทราบอย่างทั่วถึง

5.2.2 ด้านอาคารสถานที่

- 1) ร่วมพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกอาคาร
- 2) ร่วมให้การเฝ้าระวังดูแลความปลอดภัยและทรัพย์สินภายในอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5.3 ด้านงบประมาณ ระดมทรัพยากรสนับสนุนการพัฒนาอาคารสถานที่ บุคลากร สื่อ วัสดุ ครุภัณฑ์ กิจกรรมศึกษา เรียนรู้ นอกสถานที่ อาหารเสริม อาหารว่าง อุปกรณ์กีฬา และอื่น ๆ ในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

5.4 ด้านบุคลากร ให้คำปรึกษาแนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน ในการดำเนินงานและการพัฒนาบุคลากรศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก และร่วมในการอบรมเลี้ยงดูจัดประสบการณ์การเรียนรู้ดูแลความปลอดภัยเด็กเล็กภายในศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก

5.5 ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดกิจกรรมสัมพันธ์กับชุมชน ได้ ดังนี้

5.5.1 จัดกิจกรรมเยี่ยมบ้าน

5.5.2 จัดทำสมุดสื่อสารระหว่างศูนย์กับผู้ปกครอง

5.5.3 จัดทำป้ายนิเทศให้ความรู้กับผู้ปกครอง

5.5.4 จัดให้มีมุมเรียนรู้ผู้ปกครอง

5.5.5 จัดกิจกรรมการแสดงของเด็กเข้าร่วมใน โอกาสต่าง ๆ

5.5.6 จัดนิทรรศการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ นวัตกรรม สื่อการเรียน และผลงานเด็ก

5.5.7 ร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา และประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่นนั้น ๆ

5.5.8 เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ที่สาธารณะ เช่น ตลาด วัด สวนสาธารณะ ฯลฯ

5.5.9 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้บริการชุมชน เกี่ยวกับอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร และอื่น ๆ

โดยสรุป ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน หมายถึง การปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการจัดกิจกรรมสัมพันธ์กับชุมชน เช่น กิจกรรมเยี่ยมบ้าน การจัดทำสมุดสื่อสารระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับผู้ปกครอง จัดป้ายนิเทศให้ความรู้กับผู้ปกครอง ประสานงานและประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น การให้ข้อมูลข่าวสาร ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

6. ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

6.1 ความหมาย

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ดังนี้

ประจวบ สื่อประสาร (2542 : 24) ได้ให้ความหมายของของการมีส่วนร่วมว่า ในการส่งเสริมเครือข่ายชุมชนว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนตัดสินใจในภารกิจใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อถึงประชาชน

ศิริกาญจน์ โกสุมภ์ (2542 : 38) สรุปกรอบความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสร้างเครือข่ายในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานไว้ว่า เป็นการจัดการศึกษาที่ประชาชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจในการร่วมดำเนินการ ในการร่วมสนับสนุน และส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการมีสิทธิร่วมรับประโยชน์ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยนัยที่เป็นการเกี่ยวข้องโดยตรงและโดยทางอ้อม

เต็มเพชร แก่นสา (2543 : 39) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมในการเป็นเครือข่ายการพัฒนาว่า การประกอบกิจการใด ๆ ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ โดยให้เป็นไปตามหลัก ประชาธิปไตย โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับรู้ในขั้นตอนของกิจกรรม

นับตั้งแต่การศึกษาสภาพปัญหา กำหนดจุดประสงค์ วางแผน ร่วมปฏิบัติงาน จนถึงขั้น ประเมินผล พยายามสร้างจิตสำนึกให้ประชาชน ว่ากิจกรรมที่กระทำอยู่นั้น เป็นผลงานที่พวกเขาต้องรับผิดชอบกรณีที่กิจกรรมมีกลุ่มผลประโยชน์หลายกลุ่มเข้ามาเกี่ยวข้อง ต้องพยายามดึง ตัวแทนของกลุ่มให้มาปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อให้ทุกฝ่ายยอมรับผลที่ตามมาของกิจกรรมนั้น

กรมเกล้า แก้วโชติ (2544 : 9) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายการศึกษาของผู้ปกครอง หมายถึง การที่ผู้ปกครองตั้งใจเข้ามาให้ความร่วมมืออย่างต่อเนื่องและเป็นระบบในการให้ข้อเสนอแนะ การแสดงความคิดเห็น การร่วมวางแผนร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงานและร่วมประเมินผลด้วยเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ทั้งในด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการ และด้านการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาที่โรงเรียนตั้งไว้

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2547 : 25) ได้กล่าวถึงมาตรฐานขั้นพื้นฐานด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชนในการสร้างเครือข่ายการศึกษา หมายถึง การกำหนดมาตรฐานสำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม และการสนับสนุนจากชุมชน เช่น ประชาชนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็ก มีการจัดงบประมาณสนับสนุนจากชุมชน ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่เสมอ มีการนำนโยบายจากชุมชนเข้ามาปรับใช้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการนำข้อเสนอแนะจากชุมชนเพื่อนำไปสู่นโยบายระดับสูงขึ้นไป

6.2 แนวทางการดำเนินงานตามมาตรฐาน

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2553 : 45 – 50) ได้กล่าวว่า เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐานในการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยอย่าง ครอบคลุม กว้างขวาง เป็นพื้นฐานของการศึกษา เพื่อพัฒนาคนอย่างมีคุณภาพ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้ง หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้บริหารและ ผู้เกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงต้องส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยทั้งใน ระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับภาค โดยแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

แนวทางปฏิบัติงาน

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมสนับสนุนการจัดประชุมหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครู ผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อกำหนดแผนความร่วมมือ ในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. จัดทำแผนงาน ปฏิทินงาน แนวทางการปฏิบัติงานตามกำหนดการ
3. ส่งแผนงานและปฏิทินงานให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัดพิจารณาเห็นชอบ
4. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
5. ดำเนินการตามแผนงานและปฏิทินงานที่กำหนดไว้
6. สรุปและรายงานผลการดำเนินงานให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ต้นสังกัด

- 6.1 การส่งเสริมสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
  - 6.1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานผู้จัดการศึกษาปฐมวัยมีบทบาทหน้าที่ในการ ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามศักยภาพ ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณและการ พัฒนาคูคลองอย่างต่อเนื่อง
  - 6.1.2 ดำเนินการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานพัฒนาเครือข่าย
  - 6.1.3 ประเมินผลการพัฒนา
  - 6.1.4 สนับสนุนให้บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีความก้าวหน้าในวิชาชีพและมีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่
- 6.2 การจัดตั้งเครือข่ายระดับต่าง ๆ
  - 6.2.1 ชั้นที่ 1 การวางแผน
  - 6.2.2 ชั้นที่ 2 ปฏิบัติงานตามแผน
  - 6.2.3 ชั้นที่ 3 ประเมินผลการดำเนินงาน
    - 1) ประเมินผลการดำเนินงานในรอบปี ของแต่ละฝ่ายแต่ละทีมงานที่แบ่งภาระงานไว้
    - 2) รวบรวมผลการประเมิน ปัญหา อุปสรรค แนวทางแก้ไข เพื่อเสนอทีมงาน คณะทำงาน และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6.2.4 ชั้นที่ 4 ปรับปรุงและพัฒนา

นำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการสร้างเครือข่าย โดยสรุป มาตรฐานด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย หมายถึง การปฏิบัติ เกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามศักยภาพ ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ และการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานพัฒนาเครือข่ายเด็กปฐมวัย ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ และมีขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่

บริบทศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 9 แห่ง ได้แก่ อบต.คลองขาม อบต.ดอนสมบูนร์ อบต.นาเชือก อบต.นาดี อบต.ขามเฒ่า อบต.เว่อ อบต.หัวงัว อบต.หนองฮีเฒ่า อบต.หนองคอกเป็น มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อยู่ในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 33 ศูนย์ เปิดทำการสอนในระดับก่อนประถมศึกษา อายุ 3-5 ปี อนุบาล 1 อนุบาล 2 มีเด็กนักเรียนในปีการศึกษา 2556 ทั้งหมด 2,072 คน หัวหน้าศูนย์ฯ 33 คน ครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 92 คน คณะกรรมการศูนย์ฯ จำนวน 297 คน เขตบริการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ 33 หมู่บ้าน

วิสัยทัศน์

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ มุ่งพัฒนาเด็กเล็กให้เจริญก้าวหน้าไปด้วยพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน พร้อมประสานงานกับทุกหน่วยงานและบริการชุมชนด้วยความมุ่งมั่น เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่เหมาะสมวัย ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างเต็มศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และสุนิษยัตี มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์ รักษาดี ศาสนา พระมหากษัตริย์ รักความเป็นไทย รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการใช้ภาษาในการสื่อสาร คิด และแก้ปัญหาได้เหมาะสมตามวัย และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

พันธกิจ

1. จัดกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์เตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา
  2. จัดกิจกรรมส่งเสริมระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์
  3. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความเป็นไทย
  4. จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมให้เด็กรักษาระบบชาติ และสิ่งแวดล้อม
  5. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจัดกิจกรรม เพื่ออยู่ร่วมกับสังคม ได้อย่างมีความสุข
  6. จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะทางด้านภาษา กระบวนการคิด และการแก้ปัญหา
  7. พัฒนาคู่มือดูแลเด็กและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความสามารถตามศักยภาพ และเป็นแบบอย่างที่ดี
  8. พัฒนาสภาพแวดล้อม สื่อ อุปกรณ์ให้เหมาะสม ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้
  9. พัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ และชุมชนมีส่วนร่วม
  10. จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาเด็กพิเศษให้มีโอกาสพัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จัดการศึกษาในระดับปฐมวัยที่มีความใกล้ชิดกับชุมชน วัด ทำให้มีลักษณะของการเอื้ออาทร การมีส่วนร่วมของชุมชน ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและภาคเอกชนด้วยดี การจัดการศึกษาเป็นการจัดให้เด็กได้รับการพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ควบคู่ไปกับการสร้างความรักความผูกพันระหว่างผู้ดูแลเด็กและนักเรียน มีวัสดุอุปกรณ์ที่ทันสมัย สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งนี้ส่วนหนึ่งมาจากงบประมาณของท้องถิ่นที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัด

ตารางที่ 1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอขามเฒ่า
จังหวัดกาฬสินธุ์

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	หัวหน้าศูนย์ฯ	ครูผู้ดูแลเด็ก	คณะกรรมการฯ	รวมทั้งสิ้น
1. อบต. กลองขาม				
1.1 วัดสระบัวบ้านสา	1	5	9	15
1.2 วัดสว่างโพธิ์ศรี	1	9	9	19
1.3 วัดสามัคคีบ้านขาม	1	4	9	14
1.4 วัดบูรพาโคกสี	1	4	9	14
2. อบต. คอนสมบรุณ์				
2.1 บ้านคอนยานาง	1	3	9	13
2.2 คอนยานาง	1	2	9	12
2.3 ดงเค็ง	1	1	9	11
2.4 บ้านชุมชนป่าแดง	1	2	9	12
2.5 หนองขาม	1	1	9	11
3. อบต. นาเชือก				
3.1 วัดราษฎร์บำรุงหนองกาว	1	2	9	12
3.2 นาแก	1	2	9	12
3.3 นาเชือก	1	2	9	12
4. อบต. นาดี				
4.1 วัดสว่างชัยศรี	1	4	9	14
4.2 คลองคู	1	1	9	11
4.3 วัดกลางสีมาราม	1	5	9	15
4.4 วัดโนนสะอาดวารี	1	2	9	12
5. อบต. ขามเฒ่า				
5.1 วัดสีนวลห้วยบัว	1	5	9	15
5.2 วัดชุมทาง	1	3	9	13
5.3 คอนยูง ม.12	1	1	9	11
5.4 วัดสว่างอุทัยคอนยูง	1	5	9	15

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	หัวหน้าศูนย์ฯ	ครูผู้ดูแลเด็ก	คณะกรรมการฯ	รวมทั้งสิ้น
5.7 สองสี ม.14	1	2	9	12
6. อบต. เว่อ				
6.1 วัดศรีวิริยะสัมมาราม	1	4	9	14
6.2 หนองเสือ	1	1	9	11
7. อบต. หัวงัว				
7.1 วัดธาตุดุคสังข์	1	1	9	11
7.2 วัดเจริญธรรมหนองกง	1	2	9	12
7.3 ลาดสระบัว	1	1	9	11
7.4 บ้านเสียว	1	4	9	14
8. อบต. หนองอิเฒ่า				
8.1 วัดสว่าง โนนตาล	1	2	9	12
8.2 หนองน้อย	1	2	9	12
8.3 คอนกลอย	1	2	9	12
8.4 วัดสว่าง โนนหัน	1	2	9	12
9. อบต. หนองตอกแป้น				
9.1 วัดโพธิ์ศรีคำไฮ	1	3	9	13
9.2 วัดสุธรรมาราม	1	2	9	12
รวม	33	92	197	422

ที่มา : ท้องถิ่นจังหวัดกาฬสินธุ์ (2556 : 3)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วยศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 33 ศูนย์ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จัดตั้งขึ้นเองและที่ได้รับการถ่ายโอนมา มีหัวหน้าศูนย์ฯรวมทั้งสิ้น 33 คน ครูผู้ดูแลเด็กรวมทั้งสิ้น 92 คน และคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กรวมทั้งสิ้น 197 คน โดยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละศูนย์ฯ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณด้านอาหารกลางวัน อาหารเสริม (นม) ค่าตอบแทนหัวหน้าศูนย์ ครูผู้ดูแลเด็ก ค่าวัสดุอุปกรณ์ สื่อการเรียนการสอน และการส่งเสริมพัฒนาการต่าง ๆ เพื่อให้เด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกคนได้รับการส่งเสริมพัฒนาการที่ถูกต้องเหมาะสมตามศักยภาพ ปัจจุบันศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหาร

ส่วนตำบล อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ กำลังจะพัฒนาให้เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนำอยู่ เพื่อให้มีการพัฒนาทั้งเด็ก บุคลากร สิ่งแวดล้อมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และส่งเสริมให้เด็กได้รับ บริการด้านสุขภาพ อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่สะอาด ปลอดภัย แต่เนื่องจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใน สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ มีการบริหารจัดการศึกษา ที่หลากหลายประการด้วยกัน จึงทำให้การบริหารจัดการศึกษาและการดำเนินงานแตกต่างกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการศึกษา ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหาร ส่วนตำบล อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งใน ประเทศ และต่างประเทศ ดังนี้

1. งานวิจัยในประเทศ

นันทิยา รักตประจิด (2550 : 59 – 60) ได้ศึกษาความต้องการ ในการจัด การศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาปฐมวัยของกองทัพอากาศ การศึกษาครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาความต้องการในการจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองใน สถานศึกษาปฐมวัยของกองทัพอากาศ ในด้านต่าง ๆ 6 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหาร ด้านหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านบุคลากร ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการ บริการ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับครอบครัว และชุมชน เปรียบเทียบความ ต้องการของผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ในการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาปฐมวัยของ กองทัพอากาศ จำแนกตามสถานศึกษา ประสบการณ์การดูแลเด็กปฐมวัยของกองทัพอากาศมี ความต้องการในการจัดการศึกษาปฐมวัยในระดับมาก และมากที่สุดทั้ง 6 ด้าน ความต้องการ ในการจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหาร ครู และครูปกครอง ในสถานศึกษาปฐมวัยของ กองทัพอากาศ เมื่อเปรียบเทียบตามประเภทสถานศึกษาปฐมวัยประสบการณ์การดูแลเด็ก 0-5 ปี และวุฒิ ทางการศึกษา แล้วพบว่า ผู้บริหารครู และครูปกครอง ที่อยู่ในสถานศึกษา ต่างกัน มีประสบการณ์การบริหารต่างกัน และมีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความต้องการในการจัด การศึกษาปฐมวัยโดยรวม ด้านการบริหาร ด้านบุคลากรด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการ บริการ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับครอบครัว และชุมชนไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันครูที่อยู่ในสถานศึกษาต่างกันมี ความต้องการ ในการจัดการศึกษาทั้ง 6 ด้าน แตกต่างกัน ความต้องการในการจัดการศึกษา

ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านบุคลากร ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับครอบครัว และชุมชนแตกต่างกัน ผู้ปกครองของเด็กในสถานศึกษาต่างกัน และมีวิถีการศึกษาต่างกันมีความต้องการในการจัดการศึกษาปฐมวัย ทั้ง 6 ด้าน แตกต่างกัน

กมลดีเดช จิวน้อย (2550 : 37) ได้ศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาในเขตพื้นที่องค์กรการบริหารส่วนตำบลคูเมือง อำเภอกุเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคลากรมีผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านวิชาการ และด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า ผู้ปกครองเด็กที่มีอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการ และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ชาติรี น้อยหอม (2550 : 76-81) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรการบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอยี่งอ จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยศึกษาในภาพรวมจำนวน 6 ด้าน ผลการศึกษาพบว่า ด้านสภาพปัญหาที่อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและด้านอาคารสถานที่ และด้านที่มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านบุคลากรและด้านหลักสูตรการจัดการกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่วนด้านที่มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับน้อย คือ ด้านการบริหารจัดการและด้านสื่อและวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์การศึกษา ซึ่งผลการศึกษาไม่พบด้านที่มีสภาพปัญหามากที่สุดและน้อยที่สุด ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรค พบว่าสถานที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคับแคบ มีระดับความคิดเห็นมากและรองลงมาคือ ผู้บริหารขาดวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ข้อเสนอแนะที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขมากที่สุด คือ ผู้ดูแลเด็กขาดความรู้และทักษะในการดูแลเด็ก โดยไม่ได้จบการศึกษาสาขาปฐมวัยโดยตรง และรองลงมาคือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดการจัดทำแผนประสพการณ์เรียนการสอนและหลักสูตร

ปฐมวัย และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่น ๆ ที่มีการแสดงความคิดเห็นมากที่สุดคือ ควรส่งผู้ดูแลเด็ก
เข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์

คารณี นิลน้อย (2550 : 65-68) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของศูนย์
พัฒนาเด็กเล็ก ระดับอนุบาล 3 ขวบ กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรน้อย อำเภอนิน
มะปรางจังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนา
เด็กเล็ก ระดับ 3 ขวบ ขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรน้อยในด้านบุคลากรและการบริหาร
จัดการเกี่ยวกับผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก และ
มาตรฐานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรและมาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมและ
สนับสนุนชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง และมาตรฐานด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและ
ความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าข้ออื่น ๆ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มี
สถานภาพต่างกัน ได้แก่ ผู้บริหาร กรรมการศูนย์ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน
แตกต่างกัน และปัจจัยด้านประสบการณ์ในงานที่แตกต่างกันมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน

ทองกร จิตสิงห์ (2550 : 74-83) ได้ศึกษาการศึกษาศักยภาพขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอคอนมดแดง
จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ผู้ให้บริการและผู้รับบริการมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ
มากในด้าน โครงสร้างองค์กร ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านสถานที่สำหรับจัด
การศึกษาเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่วนในด้านวัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยี เช่น
คอมพิวเตอร์ สื่อการเรียนการสอน และด้านการบริหารงานแบบบูรณาการมีความคิดเห็น
อยู่ในระดับปานกลาง และสภาพปัญหา อุปสรรค ในการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนา
เด็กเล็กมีความเห็นว่าองค์การบริหารส่วนตำบลมีปัญหาด้านงบประมาณเพื่อจัดการศึกษา จัดทำ
สื่อไม่เพียงพอรองลงมาคือปัญหาด้านจำนวนบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา
ส่วนแนวทาง ในการพัฒนาศักยภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาสำหรับ
เด็กปฐมวัย พบว่า เห็นควรส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านการจัดการศึกษา
สำหรับเด็กปฐมวัย และรองลงมา การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษา
การจัดทำคู่มือการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยของท้องถิ่นและร่วมมือกับสถานศึกษาใน
การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับเด็กปฐมวัย

นภัทร์ โพธิรัตน์ (2550 : 63-67) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองเด็กที่มีต่อ
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรณีศึกษา : ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลวัฒนานครอำเภอ
วัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองเด็กมีความพึงพอใจมากที่สุดในด้าน

การเลี้ยงดู เช่น ด้านการส่งเสริมการเล่น การเล่นนิทานรองลงมาคือด้านพฤติกรรมของเด็ก เช่น การแสดงออกที่เหมาะสมกับเด็ก และด้านอาคารสถานที่เช่น การจัดห้องเรียนที่สะอาด มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีแสงสว่างเพียงพอส่วนด้านการมีส่วนร่วมพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจน้อยที่สุด เช่น การเข้าร่วมกิจกรรม วันพ่อ วันแม่ และวันเด็ก และการให้การสนับสนุนทุนทรัพย์ หรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้แก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ศิรินาท ศุภบุญ (2550 : 58 – 59) ได้ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนในประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านอิฐ อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านอิฐ โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงจากระดับมากไปหาน้อยคือ ด้านกิจการนักเรียน ด้านอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม ด้านงานธุรการ การเงินและพัสดุ ด้านงานวิชาการ ด้านงานบุคลากรและด้านงานความสัมพันธ์กับชุมชนและการประชาสัมพันธ์ ส่วนระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านอิฐ ในภาพรวมอยู่ในระดับสูงโดยประชาชนมีความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่และการดูแลเด็กเล็กในแต่ละวันของผู้ดูแลเด็กมากที่สุด ซึ่งประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านอิฐมีผลต่อความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

สมทรง อินทเจียด (2550 : 93 – 98) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลตำบลบ้านนาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางในการดำเนินการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลบ้านนา ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนอนุบาลนงรัตน์ให้ตามเกณฑ์มาตรฐาน 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านส่งเสริมสุขภาพ และปลอดภัย ด้านบุคลากร และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งต้องการทราบปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการหาแนวทางการพัฒนาศูนย์ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลบ้านนา จำนวน 103 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ซึ่งผลการศึกษาพบว่า แนวทางในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลบ้านนาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในกลุ่มผู้บริหาร และกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ส่วนในกลุ่มผู้รับบริการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

และแนวทางในการพัฒนาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 6 ด้าน พบว่าปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ได้ผู้บริหารต้องมีความรู้เกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่นำอยู่ ต้องมีความรู้เกี่ยวกับด้านกายภาพด้านบุคลากร ด้านงบประมาณและต้องมีข้อจำกัดในบางอย่าง และต้องมีการติดตามผลการประเมินเพื่อนำผลไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขต่อไป และพบว่าลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

จรรยา แสนหล้า (2551 : 79 – 85) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลบ้านบัว อำเภอเกษตรสมบูรณ์จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ ด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านอาหารกลางวันและอาหารเสริม (นม) การให้อาการสถานที่ การจ้างรถรับ – ส่ง และการของบประมาณซื้อเครื่องเล่นสนามจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และการดำเนินการของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ การตั้งคณะกรรมการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คณะกรรมการผู้ปกครอง มีการวางแผนดำเนินงาน การสรรหาบุคลากรเข้าทำงานและการงบประมาณสำหรับแนวทางในการพัฒนาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ ด้านงบประมาณ ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ ด้านการดำเนินการ มีการบริหาร ตามหลักธรรมาภิบาล ดึงภาคประชาชน ทีมผู้บริหาร และองค์กรภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในรูปแบบของคณะกรรมการดำเนินการคล่องตัว ลับไว ด้านบุคลากร ส่งเสริมครูผู้ดูแลเด็กให้ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขา การศึกษาปฐมวัยอย่างทั่วถึง ด้านอาหารกลางวันและอาหารเสริม (นม) ควรมีความเหมาะสมทั้งปริมาณและคุณภาพ ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัยควบคู่กับสื่อการเรียนรู้ในท้องถิ่น และด้านอาคารสถานที่ ควรมีการปรับปรุงซ่อมแซมอาคารและสร้างโรงอาหารและที่แปร่งพื้นสำหรับเด็ก และการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการวางแผนล่วงหน้า เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์เพราะหากการดำเนินงานสะดุดจะกระทบความเป็นอยู่ของเด็กได้

ศราวุธ สังกะเทศ (2551 : 83) ได้ศึกษาการประเมินประสิทธิผลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าระดับประสิทธิผลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยพิจารณาจากปัจจัย

ด้านนโยบายการบริหารการปฏิบัติ และผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ปัจจุบันที่มีความสัมพันธ์กับระดับประสิทธิผลของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีอยู่ 5 ด้าน คือ ด้านตัวบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านพัฒนาการของตัวเด็กเล็ก ด้านอาคารสถานที่สภาพแวดล้อม ด้านความปลอดภัย และด้านความร่วมมือของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและชุมชนที่มีต่อกัน ปัญหาอุปสรรคของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลสบเตี๊ยะมีอยู่ 3 ด้าน คือ ด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านระบบการเรียนการสอน ด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม และด้านสุขภาพอนามัยของเด็กเล็ก ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้คือ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องมีความรู้ความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาของเด็กเล็ก ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไปคือ ควรมีการศึกษาหลักสูตรการเรียนการสอนเชิงเปรียบเทียบระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของรัฐและเอกชน

ภูวดล วุฒิพันธ์ (2552 : 97) ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง ปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอขามเฒ่า จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ปัญหาการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านบุคลากร ด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานทั่วไปและด้านงบประมาณ อยู่ในระดับมาก เพราะผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างครอบคลุมทั่วถึง ครูและผู้ปกครองไม่มีการวางแผนกันในการพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ

ธมนวรรณ ผลินยศ (2553 : 61) ได้ศึกษาการศึกษาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลฝักแก้ว อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลฝักแก้ว โดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน อยู่ในระดับมาก บุคลากรที่มีเพศและสถานภาพต่างกันเห็นว่ามี การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลฝักแก้ว โดยรวมและเป็นรายด้าน ไม่แตกต่างกันบุคลากรที่มีอายุต่างกัน เห็นว่า มีการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์การบริหาร ส่วนตำบลฝักแก้ว โดยรวมและรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน โดยรวมและรายด้าน

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และประสบการณ์ในงานต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่าง

อุดมลักษณ์ คำลือ (2553 : 55 – 58) ได้ศึกษา ทรรศนะต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ในภาพรวมบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีทรรศนะต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในระดับเห็นด้วยมาก อันดับแรก คือด้านบริหาร วิชาการ รองลงมาคือด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารงบประมาณ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และด้านอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อม ตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากร ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ที่มีสังกัด รายได้ และและตำแหน่งต่างกัน มีทรรศนะต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาต่างกันมีทรรศนะต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ไม่แตกต่างกัน

สมทรัพย์ สุทธิ (2555 : 102) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการศึกษาปฐมวัย สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า สภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย สำหรับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับมากทั้ง โดยรวมและรายด้าน ดังนี้ ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ด้านการบูรณาการการเรียนรู้ ด้านการประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวเด็ก เรียงตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวเด็ก

โสธรา จิตรฉาย (2555 : 89) ได้ศึกษาการศึกษา สภาพ ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สรุปโดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านบุคลากร รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านวิชาการและ

กิจกรรมตามหลักสูตร 2. ปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สรุปโดยภาพรวม มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร รองลงมา คือ ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยและด้านที่มีปัญหาลดที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วม การสนับสนุนจากทุกภาคส่วน 3. แนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สรุปโดยภาพรวม องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอในการส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยการอบรม สัมมนา การศึกษาดูงาน และควรมีการนิเทศติดตามการสอนครูผู้ดูแลเด็กอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่จะเอื้อต่อการพัฒนางาน พัฒนาเด็ก ให้ไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีคุณภาพ

2. งานวิจัยต่างประเทศ

เดลานีย์ (DepLaney, 2000 : 2349-Abstract) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน แนวความคิดนี้ถ้าทำสำเร็จจะทำให้เกิดการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ สาธารณชนให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ และทำให้เกิดความเป็นประชาธิปไตยที่เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น แต่ถ้าไม่สามารถทำได้จะส่งผลทำให้สาธารณชน มีความไม่พึงพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้ การศึกษาครั้งนี้เก็บข้อมูลโดยใช้การสังเกตการณ์ประชุมของคณะกรรมการ โรงเรียน และสัมภาษณ์ผู้ปกครองนักเรียนจำนวน 6 คน โดยเน้นสำรวจความต้องการและความประสงค์ของผู้ปกครองในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ผลการศึกษาโดยสรุป พบว่า ถ้าเมื่อใดที่ผู้ปกครองเลือกเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียน จะทำให้พวกเขาเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความพึงพอใจหรือเต็มใจ แต่ถ้าผู้นำทางการศึกษาไม่ยอมรับหรือไม่รับรู้การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ก็จะทำให้โรงเรียนเกิดความแปลกแยกไปจากสาธารณชน ซึ่งจะส่งผลให้การสนับสนุนการศึกษาของสาธารณชนลดน้อยลงได้

โกลด์ (Gold, 2000 : 2338- Abstract) ได้ศึกษาเรื่อง การให้ชุมชนในเขตพื้นที่บริการของโรงเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพบว่า การปฏิรูปการศึกษา โรงเรียนในเขตเมืองครอบคลุมไปถึงความต้องการการปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว ชุมชนและโรงเรียน ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันและเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และ

นักการศึกษา ชุมชนที่มีรายได้น่าจะมีปัญหาในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และระดับการศึกษาของผู้ปกครองมีผลต่อการให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ฮิลล์ (Hill, 2000 : 1593- Abstract) ได้ศึกษาการสนับสนุนของการประชุมสำหรับโรงเรียนรัฐบาลในรัฐแอละแบมา โดยใช้คำถามวิจัยว่า ชุมชนซึ่งมีผู้อาศัยอยู่ซึ่งเป็นชุมชนกลุ่มน้อยมากกว่ามีการสนับสนุนโรงเรียนรัฐบาลในระดับน้อยกว่าหรือไม่ การศึกษาครั้งนี้ให้นิยามการสนับสนุนของชุมชน โดยใช้วัดความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 8 ประการ คือ 1) การสนับสนุนทางการเงิน 2) การสนับสนุนทางสื่อ 3) การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของผู้ปกครอง 4) การออกสู่ชุมชนของระบบโรงเรียน 5) ชุมชนให้สิ่งอำนวยความสะดวกของโรงเรียน 6) โปรแกรมสนับสนุนของชุมชน 7) การเข้าเกี่ยวข้องของผู้ที่ไม่ใช่ผู้ปกครอง และ 8) การประเมินของศึกษาธิการหลังสร้างแบบวัดเหล่านี้ เพื่อจัดตำแหน่งการสนับสนุนของชุมชนของระบบโรงเรียนแต่ละระบบ โดยใช้ข้อมูลเชิงสัมมะโนเพื่ออธิบายลักษณะของชุมชนที่ศึกษา ตัวแปรทางประชากรศาสตร์ที่ศึกษา ได้แก่ ชนชั้น การประชุมชุมชนเมือง ขนาดของกลุ่มโรงเรียน และจำนวนเด็กในวัยเรียน รวมตัวแปรเพิ่มเติมเหล่านี้เข้าด้วยกันแล้วทดสอบว่าเชื้อชาติหรือตัวแปรอื่นเป็นพยากรณ์เบื้องต้นของกลุ่มสนับสนุนของชุมชนสำหรับโรงเรียนรัฐบาล ทำการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งใช้ข้อมูลที่เก็บไว้ได้เมื่อ ค.ศ. 1970 ด้วยข้อค้นพบแสดงว่า เชื้อชาติ ชนชั้น และการเป็นชุมชนเมืองมีอิทธิพลต่อระดับการสนับสนุนของชุมชนสำหรับโรงเรียนรัฐบาล ในขณะที่มีความแตกต่างระหว่างตัวบ่งชี้เหล่านี้ ข้อค้นพบโดยรวมชี้แนะว่าระบบที่มีค่าร้อยละของนักเรียนชุมชนน้อยกว่าระบบที่มีผู้ปกครองได้รับการศึกษากว่า และระบบในเมืองมากกว่า มักจะมีความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนชุมชนที่เข้มแข็งกว่า

บราดลีย์ (Bradley, 2002 : 4224- Abstract) ได้ศึกษาการพัฒนาวิชาชีพโดยการเรียนรู้จากตัวบุคคลชุมชนและกลุ่มวิชาชีพ การส่งเสริมให้บุคลากรเกิดการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานด้านการสอนและดูแลเด็กในศูนย์ดูแลเด็กประจำรัฐเท็กซัส จากผลการวิจัยพบว่า แหล่งการเรียนรู้สำหรับครูประจำศูนย์ดูแลเด็ก แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ แหล่งเรียนรู้จากตัวบุคคล แหล่งเรียนรู้จากชุมชนและแหล่งเรียนรู้จากกลุ่มผู้มีวิชาชีพด้านปฐมวัย โดยทั่วไปแล้วพบว่าครูประจำศูนย์ดูแลเด็กสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้โดยไม่ค่อยมีอุปสรรคทางด้านความสามารถในการเข้าถึงแต่มีข้อจำกัดทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการเรียนรู้ของครูประจำศูนย์คือความตึงเครียดระหว่างครูประจำศูนย์และครอบครัวของเด็ก ข้อจำกัดที่เกิดจากการจัดระเบียบห้องเรียนใหม่ความยากในการเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่เป็นงานเขียน

การจัดแหล่งเรียนรู้ได้รับความคาดหวังว่าจะนำไปใช้ประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดอบรมครูประจำศูนย์ เพื่อให้ครูประจำศูนย์สามารถปฏิบัติงานซึ่งเป็นสนับสนุนทฤษฎีการศึกษาขั้นปฐมวัยได้

ลาร์กิน (Larkin, 2002 :397- Abstract อ้างถึงใน อิทธิพล โกมิล, 2544 : 41-42) ได้ศึกษาเรื่อง ผู้บริหาร โรงเรียนก่อนประถมศึกษา มุมมองเกี่ยวกับภาวะผู้นำในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ผลการศึกษา พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนก่อนประถมศึกษามีบทบาทหน้าที่หลายอย่างและมีงานในหน้าที่ต้องรับผิดชอบมากมาย ตั้งแต่งานการดูแลรักษาความสะอาด การสื่อสารกับครูผู้ปกครองการบริหารบุคคล งบประมาณ การแสวงหางบสนับสนุน และการพัฒนาบุคลากร ซึ่งสัมพันธ์งบประมาณ และการได้รับการสนับสนุน ผู้ศึกษายังพบด้วยว่า ผู้บริหาร ได้รับการฝึกอบรมทางการบริหารน้อยมาก ดังนั้น จึงอาศัยประสบการณ์จากการเรียนและประสบการณ์ส่วนตัว ทำให้เรียนรู้แบบลองผิดลองถูก แต่ส่วนใหญ่ผู้บริหารเหล่านี้เคยเป็นรองผู้อำนวยการ โรงเรียนมาก่อน ลักษณะการบริหารจึงเป็นแบบการมีส่วนร่วมในกิจกรรม และผู้บริหารที่เป็นสตรีมักมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้อำนาจและการตอบสนองความต้องการของเพื่อนร่วมงาน นอกจากนี้ปัญหาที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง ก็คือ ผู้บริหารขาดเพื่อนภายในองค์กร แต่ก็มีโชคดีที่มีรองผู้อำนวยการช่วยแก้ปัญหาที่ยุ่งยาก สลับซับซ้อนภายในโรงเรียน โดยเฉพาะด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูในโรงเรียน

วิลเลียมสัน (Williamson, 2004 : 4351- Abstract) ได้ศึกษาการเตรียมความพร้อมเพื่อการเข้าโรงเรียนการสำรวจทัศนคติของครู ผู้ปกครองและผู้จัดการศึกษาในระดับก่อนวัยเรียน ผลการวิจัยพบว่าผู้ปกครองและผู้บริหาร โรงเรียนมีความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กเพื่อเข้าเรียนแต่อย่างไรก็ตามบางครั้งพวกเขาก็อาจจะยัง ไม่ได้อยู่ในตำแหน่งที่สามารถแสดงความรับผิดชอบได้เนื่องจากมีตัวแปรบางอย่างที่เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น เวลา การมีปฏิสัมพันธ์และการสื่อสารระหว่างพวกเขากับเด็ก ๆ ที่อยู่ในความดูแลของพวกเขา นอกจากนี้ยังปรากฏให้เห็นความเชื่อของผู้ปกครองและผู้บริหาร โรงเรียนว่าเด็ก ๆ มีความพร้อมที่จะเข้าโรงเรียนแล้ว ในขณะที่ครูกลับคิดว่ายังมีเด็กอีกหลายคนที่ยังไม่พร้อมที่จะเข้าโรงเรียน และในส่วนของข้อเสนอแนะสำหรับการเขียนแผนการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมความพร้อม คือ ควรมีการส่งเสริมให้นำไปใช้ในทางปฏิบัติและทำการศึกษาวิจัยต่อไปในอนาคตด้วย จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพอสรุปได้ว่า สภาพการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยจะให้ความสำคัญกับการส่งเสริมด้านวิชาการ โดยยึดรูปแบบการบริหาร ด้านการบริหารจัดการบุคคล ด้านการจัดสภาพแวดล้อมของศูนย์เด็กเล็ก ด้านมาตรการด้านความปลอดภัย และด้านการสร้าง

เครือข่ายการมีส่วนร่วมกับชุมชนซึ่งในการดำเนินงานจะเน้นให้ผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน ส่วนแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอในการส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยการอบรม สัมมนา การศึกษาดูงาน และควรมีการนิเทศติดตามการสอนครูผู้ดูแลเด็กอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่จะเอื้อต่อการพัฒนางาน พัฒนาเด็ก ให้ไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีคุณภาพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY